

DIVERSITAT CULTURAL DINS L'AULA.

INCONVENIENT O RIQUESA?

La immigració a Ripoll i a les seves escoles

TREBALL DE FINAL DE GRAU

Carlota Pajares i Tubau

Curs 2014 – 2015

Tutor: Josep Casanovas i Prat

Grau en Mestre d'Educació Primària 4T – M1B

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya

Vic, maig de 2015

Agraïments

Aquest treball no hagués estat possible sense l'ajuda de diferents persones que, de manera altruïsta, s'han mostrat disposades a ajudar-me a obtenir la informació necessària per a dur a terme la recerca educativa. És per aquest motiu que vull fer explícita aquesta ajuda, agraint als docents de les dues escoles analitzades, *Els Salesians de Ripoll i el Joan Maragall*; a la Marta Pladevall, mestra de l'Andersen de Vic; a la Montserrat Gallego, una de les treballadores de l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP) de Ripoll; a la Pilar Vital, la Lourdes Morillo i la nena àlies, les tres persones que van explicar-me la seva experiència d'integració des de la veu de l'immigrant i a tota aquella gent que, de forma implícita, m'han ajudat a descobrir un tema tan sorprenent com ho és la immigració a Ripoll i a les seves escoles.

D'altra banda, m'agradaria també agrair-li a en Josep Casanovas, tutor del meu treball, l'ajuda mostrada al llarg de tot el procés d'elaboració de la memòria, per ser pacient davant la meva exigència i, alhora, per la seva predisposició en el moment d'ajudar-me i aconsellar-me aspectes de millora per a la meva recerca.

A nivell més personal, agraeixo immensament als meus pares, aquells que han fet possible que avui pugui estar agraint el meu treball a un pilot de persones més. Sense ells, sense el seu sacrifici, aquest treball tampoc hagués sigut possible.

Finalment, em falta agrair-li a una persona molt especial, la qual ha esdevingut el meu suport incondicional al llarg de l'elaboració de la meva recerca, en Dani Martin, el meu xicot, aquell qui més em coneix i que davant de qualsevol adversitat, sap com treure'm les forces i els ànims per seguir lluitant.

A ell, a mi, als meus pares i a totes aquelles persones que han fet factible aquest treball, els dedico el més sincer gest d'agraïment. Gràcies a tots i a totes per ajudar-me a fer-lo possible.

Resum

L'objectiu principal d'aquest treball és descobrir i conèixer quin ha sigut el procés migratori a Ripoll i com aquest s'ha gestionat des de les escoles, per tal d'esbrinar quines han sigut les necessitats que han portat al municipi i als diferents centres escolars a reestructurar el seu funcionament, per tal de facilitar la integració de les famílies nouvingudes i la incorporació dels fills i filles d'aquestes en les escoles catalanes.

D'altra banda, a través d'aquesta recerca i com objectiu implícit, es busca saber com des de l'escola, l'equip educatiu i els infants d'aquesta, valoren aquest nou escenari plural, carregat de diferències i sabers diversos, els quals obren les portes a un món més complex i divers.

Paraules clau. Cultures, pluralitat, diferència, integració escolar, nouvinguts.

Abstract

The main aim of this thesis is to discover and know what have been the migration process in Ripoll and how have managed it at schools in order to find out what needs have made the town and different schools to restructure how they work to facilitate the integrations of newcomer families and the inclusion of these children at Catalan schools.

Moreover, this research has an implicit aim: figure out how schools, educational team and all the pupils value this new plural stage, full of differences and diverse knowledge, which open the door towards a more complex and diverse world.

Key words. Cultures, diversity, difference, school integration, newcomers.

ÍNDEX

0. Introducció	5
1. Justificació	6
2. Fonamentació teòrica	9
2.1. Història de la immigració a Catalunya. Des dels anys 30 fins l'actualitat	9
2.1.1 Diferents onades migratòries	10
2.2. La diversitat cultural en un món en canvis	14
2.2.1. El menyspreu envers allò que és aliè	15
2.2.2 Les tres grans respostes socials i educatives d'integració	16
2.3. L'escola com espai de reproducció social	19
2.3.1. La integració escolar.....	20
3.Part pràctica	22
3.1. Metodologia.....	22
3.1.1. Objectius de la recerca	22
3.1.2.Instruments de la recerca.....	23
3.1.3.Selecció de la mostra.....	23

3.2. Resultats de la investigació i anàlisi de dades	24
3.2.1 La immigració al Ripollès	24
3.2.2 L'escolarització dels nouvinguts a Ripoll a partir de l'any 2004	26
3.2.3. La disposició de les escoles després del pacte aprovat.....	28
3.2.4. Funcionament de l'escola davant del nou escenari plural.....	33
3.2.5 Tres vides, tres tipus d'immigració	42
4. Conclusions	55
5. Reflexió personal.....	63
6. Bibliografia	65
7. ANNEXOS	

0. Introducció

Al llarg d'aquest treball podrem trobar un recull d'aspectes relacionats amb la temàtica que fonamenta la recerca duta a terme al llarg d'un període de set mesos: la immigració a Ripoll i a les seves escoles.

Primer de tot, trobarem la justificació de la temàtica escollida, una apartat que permetrà donar un sentit més explícit als diferents objectius que es pretenen aconseguir a partir de la recerca i, consegüentment, ajudarà a entendre amb major exactitud els diferents continguts desenvolupats al llarg d'aquesta.

Tot seguit, trobarem la fonamentació teòrica, tota la informació necessària per ubicar al lector en un context concret i, per tant, que aquest tingui una major facilitat per interpretar el següent apartat, la part pràctica, en la qual hi trobarem, detalladament, la recerca duta terme, tot especificant el procés realitzat per obtenir la informació recollida, els instruments metodològics que s'han utilitzat, els diferents temes que s'han recercat i els resultats i hipòtesis formulades en funció d'aquests.

En últim terme, trobarem les conclusions, a on es fan explícites les diferents hipòtesis extretes a partir de la recerca, tot argumentant les idees a partir de la fonamentació teòrica, la informació recollida i l'anàlisi i interpretació que s'haurà realitzat a partir d'aquesta última i, finalment, una reflexió personal del que ha significat per a mi dur a terme un treball d'aquestes característiques i quina és la meva posició davant de la temàtica recercada.

1. Justificació

Després de quatre anys de carrera sembla mentida que estigui redactant l'últim treball d'aquest intens i productiu camí, carregat d'experiències noves, sabers diversos i d'un munt d'instantos que m'estan ajudant a formar-me, a tenir l'oportunitat d'esdevenir, en un futur immediat, una bona mestra.

Des d'un bon inici, quan se'ns va presentar el programa del qual està compost el nostre grau, Mestre d'Educació Primària, inconscientment, se t'acudeixen infinitat d'inquietuds, totes elles fruit del propi interès, de les ganes immenses d'embarcar-te cap aquesta nova aventura que feia tant temps que esperaves. Una d'aquestes inquietuds era el treball de final de grau. Què haurem de fer? Serà difícil? En deixaran molt temps?. Un munt d'interrogants que naixien de la curiositat i del impacte que suposava llegir i saber que seria l'últim treball de la carrera.

Al llarg dels estudis, quan encara no acabes de tenir del tot decidit cap a quin àmbit educatiu voldràs encaminar els teus estudis, se t'acudeixen un munt de temes que poden ser útils i interessants per ser recercats i interpretats, però no acabes de tenir res marcat i, per tant, totes les prediccions queden desorientades i sense finalitats.

A finals del tercer curs, després d'estar molt temps pensant-t'hi, arribava el moment de posar nom i rumb a aquest últim treball que tant preocupava. Diferents possibilitats rondaven pel meu cap, però una prenia una rellevància més important: la diversitat cultural, un tema que, des de fa molt temps, a conseqüència del moment actual, m'havia despertat interès i moltes inquietuds i, per tant, m'engrescava saber que tindria l'oportunitat de donar resposta a totes aquestes.

D'altra banda, hi havia un aspecte transcendental que m'embarcava a recercar sobre aquest àmbit. Al llarg dels anys, malauradament, per motius diversos, he percebut un auge creixent d'estereotipatge vers les persones nouvingudes, ocasionant així una proliferació d'actituds desagradables cap a aquests col·lectius. Aquesta tendència m'angoixava i em generava crispació, ja que, com a ciutadans i ciutadanes, a tots i totes ens agrada sentir-nos acollits, que formem part d'un col·lectiu i que, com a tal, tenim possibilitats de prosperar. Per tant, a l'igual que nosaltres podem dur-ho a

terme, ja que les condicions del país, abans millor que ara, ens ho permeten, per què ells i elles no haurien de poder-ho fer?.

Un cop decidit el tema que donaria sentit a la meva recerca, arribava el moment d'encaminar-lo cap uns objectius concrets, els quals em permetessin fer un estudi acurat i estructurat. Un aspecte que, personalment, m'ha sigut complicat, ja que partia d'uns objectius molt amplis que em privaven de consolidar un bon plantejament de recerca, el qual em permetés dur a terme un bon treball de final de grau.

En un primer moment, vaig decidir que enfocaria el meu treball cap a l'anàlisi d'uns dibuixos, volia plantejar a diversos infants, de diferents edats, que a partir d'una història referent a una experiència real, d'un nen nouvingut, em dibuixessin què era el que sentien, el que per a ells i elles significava. Uns dibuixos que, posteriorment, jo analitzaria en funció de les teories que han recercat sobre aquest tema i n'interpretaria els diversos resultats. No obstant, després de parlar-ne amb el meu tutor, en Josep, vam adonar-nos que era una temàtica que es desbordava massa i que, prèviament, s'oblidaven aspectes de major transcendència, ja que, tenint en compte que duia a terme aquest treball a infants de dues escoles de Ripoll, el Joan Maragall i els Salesians, era important conèixer abans quin era el context migratori d'aquest municipi i quin ha sigut i és el procés d'integració de les famílies nouvingudes i la incorporació dels fills i filles d'aquestes en les escoles de Ripoll, ja que és un aspecte que permetia donar un major sentit al meu estudi i emmarcar el meu treball en un marc més concret. Així doncs, a partir d'aquí, vaig reestructurar el disseny del meu treball. Va ser un procés lent, ja que partia d'una idea que m'havia despertat un interès molt gran i em barrava l'oportunitat de recercar una proposta que fos molt més acurada i enfocada cap a l'objectiu que perseguia: conèixer quin és el valor que atorguen les persones autòctones de Ripoll a la immigració.

Després de moltes tutories amb el meu tutor, d'instantos de desconcert i de debat molt sobre el tema, vaig encaminar el meu treball cap un nou horitzó, el qual convertia l'objectiu principal de la meva recerca com un objectiu més implícit, però de gran transcendència per donar sentit al meu treball i, consegüentment, m'obria les portes a

obtenir informació de gran rellevància, la qual em permetia contextualitzar més la meva recerca.

A partir d'aquesta idea vaig reestructurar la meva recerca de la següent manera:

- Contextualitzar l'evolució de persones nouvingudes a Ripoll.
- Conèixer quins programes, a nivell de municipi, s'han dut a terme per atendre i integrar a la diversitat cultural.
- Conèixer els programes que duen a terme dues escoles de Ripoll per facilitar el procés educatiu als infants nouvinguts.
- Fer un recorregut relatiu del valor que ha anat adoptant la immigració al llarg dels anys, a partir de l'experiència de tres vides.
- Analitzar i interpretar les dades obtingudes, tot valorant quina transcendència atorga la gent al pluralisme vigent a la societat, especialment aquell proper al seu nucli.

En darrer terme, m'agradaria explicitar que la decisió de dur a terme la recerca a Ripoll va ser perquè he realitzat les últimes pràctiques intensives a una escola a aquest municipi i, per tant, des del meu punt de vista, era un aspecte que m'obria les portes a conèixer la informació d'una manera més propera i vivencial, donant-me l'oportunitat de corroborar diferents aspectes en funció de l'evidència observada. A més a més, ja com a aspecte personal, m'interessava dur a terme la recerca prop del meu municipi de residència i, a poder ser, dins la mateixa comarca. Així doncs, Ripoll, situat a dotze minuts aproximadament de Ribes de Freser, era l'opció més correcta per poder complir els meus propòsits.

2. Fonamentació teòrica

En aquest apartat es presenta la fonamentació teòrica de la recerca, la qual es divideix en diferents apartats. Primer de tot, es pretén contextualitzar la immigració a Catalunya des dels anys 30 fins l'actualitat, per tal de conèixer quin ha sigut el procés migratori al llarg dels anys i quines han sigut les seves característiques. Tot seguit, hi trobem informació referent a la diversitat cultural, tot conceptualitzant quines són les reaccions socials i els processos d'integració que es duen a terme per atendre-la. Finalment, es fa una breu puntuació a la transcendència que té l'escola davant del fenomen migratori, tot accentuant diferents aspectes que caldria tenir en compte a l'hora d'integrar els infants estrangers als centres escolars.

2.1. Història de la immigració a Catalunya. Des dels anys 30 fins l'actualitat

Des de fa molt temps, la immigració ha esdevingut un aspecte de gran transcendència per a Catalunya. No obstant això, cal fer explícit que, malauradament, aquesta importància no ha estat sempre propiciada per valors positius, sinó que la immigració, en diferents àmbits i circumstàncies de la història, se li han atribuït valors negatius i injustos, a conseqüència del rebuig que les persones al·lòctones han mostrat davant la confrontació de diferents cultures i tradicions en el seu propi territori.

D'una banda, podríem destacar a l'Anna Cabré, la directora del Centre d'Estudis Demogràfics de la UAB, la qual valora la immigració com un aspecte positiu per a Catalunya, tal com un dels factors principals del creixement demogràfic d'aquesta, assegurant que sense migracions la població de Catalunya no hagués tingut un creixement tan pronunciat. Per tant, cal explicitar que:

Sense immigració la població catalana dels darrers cent anys hauria conservat efectius, fins i tot hauria experimentat un lleuger creixement, però hauria perdut presència no sols en l'àmbit mundial, sinó també a Espanya i a Europa (...) Catalunya ha mantingut la seva població gràcies a la pròpia reproducció biològica, però ha crescut, s'ha triplicat, ha augmentat el seu pes relatiu a Espanya i a Europa, gràcies a la immigració. (Cabré, 1999: 211).

D'altra banda, altres autors, com Josep Vandellós, economista i demògraf català, valorava la immigració com un factor negatiu, ja que creia que aquesta agreujava la delinqüència, entre d'altres aspectes (Domingo, 2012: 12).

2.1.1 Diferents onades migratòries

A través d'aquest apartat, es volen explicar les diferents onades migratòries de Catalunya, des dels anys 30 fins l'actualitat, per tal de posar de manifest que "Catalunya ha estat sempre una terra de pas i de recepció d'immigrants, de contacte de llengua i de cultures" (Carbonell, Simó i Tort, 2002: 17), tot citant diferents aportacions que demògrafs i autors han recercat i estudiat sobre aquest àmbit.

Samper i altres (1999: 45) ens expliquen que al llarg de la història de Catalunya podem distingir tres grans onades migratòries, les quals "tot i ser desiguals demogràficament, presenten tres grans paradigmes dels processos d'integració sociocultural de la població al·lòctona":

- a) El flux dels anys anteriors a la Guerra Civil i molt especialment la dècada 1921 – 30.
- b) La quantitativament important migració estatal de la postguerra, sobretot les dècades dels anys cinquanta i seixanta, que van implicar l'assentament de més d'un milió de persones.
- c) El canvi de la tendència dels anys vuitanta amb la progressió positiva de les migracions extraestatals.

Carbonell, Simó i Tort (2002: 17) diferencien que en "les dècades dels anys cinquanta, seixanta i setanta del segle XX les grans migracions provenien de les regions de l'interior d'Espanya. A partir dels anys vuitanta, els nous immigrants són d'origen estranger i extracomunitari".

La immigració a Catalunya dels anys 30, segons el demògraf Joaquín Arango, una de les singularitats de la immigració en aquesta primera onada del segle XX va ser l'escassetat de mà d'obra (Arango, 2007 dins de Domingo, 2012: 13). A més, "el

descens de la fecunditat és assenyalat com a responsable de l'augment de fluxos migratoris, tant com la intensificació de l'activitat industrial" (Domingo, 2012: 13). No obstant, paral·lelament, Arango (2007 dins de Domingo, 2012: 14) va fer explícit que "part del creixement que va inclinar la balança del costat positiu va ser integrat també per les migracions de retorn d'antics emigrants catalans a Argentina i a França, afectades per la crisi econòmica (...) hipòtesi que vindria corroborada perquè el 1930 aquestes dues nacionalitats encapçalaven el nombre d'estrangers censats a Catalunya".

La distribució territorial de la immigració d'aquesta primera onada va ser tan heterogènia des de la perspectiva de l'origen com de la distribució en la destinació. El municipi de Barcelona i les comarques de la seva àrea d'influència (Barcelonès, Vallès Occidental, Baix Llobregat, Maresme i Vallès Oriental) varen constituir els punts d'atracció preeminents (Domingo, 2012: 15).

Aquest creixement agreujat de la immigració va ser un motiu de malestar i insatisfacció per algunes persones. Josep Antoni Vandellós n'era una d'elles. Amb la publicació de diferents obres pròpies: "Catalunya, poble decadent", "La Catalunya futura" i "La immigració a Catalunya", feia palpable aquest pensament negatiu que tenia envers la immigració.

A través dels seus llibres, justificava el creixent malestar que, segons ell, provocava la immigració a Catalunya. Un malestar que atribuïa a "l'augment de la mendicitat i la venda ambulants, de la delinqüència i també a la competència que els treballadors immigrants de la resta d'Espanya exercien contra els obrers catalans especialitzats" (Domingo, 2012: 12).

En un dels seus llibres, *La Immigració a Catalunya*, Vandellós resumeix les raons per les quals Catalunya es troba en una situació crítica. Esmenta la necessitat d'una política assimiladora, aspecte que implica necessàriament l'existència d'una cultura dominant, per tal d'abolir les diferències que presenten les persones que pertanyen a uns grups ètnics i cultures diferents a les del lloc d'arribada. Assimilar tot allò que és distintiu i específic, un procés que, malauradament, tendia a propiciar processos d'homogeneïtzació.

Vandellós va plantejar tres mesures diferents, les quals creia necessàries per a ser dutes a terme, ja que segons ell, era una necessitat frenar el creixent malestar que la immigració estava ocasionant. Vegem a continuació les mesures que va plantejar (Domingo, 2012: 22):

1. Política natalista amb la finalitat d'incrementar el número de naixements i fer així el país menys dependent de les migracions.
2. Una regulació dels corrents migratoris ajustant-los a les necessitat del país, entenent com a tal les necessitats de mà d'obra del mercat.
3. Un programa de catalanització dels anomenats "nuclis forasters".

Prenent de referència aquest últim aspecte, m'agradaria fer explícit que les preocupacions anunciades els anys trenta a Catalunya per Vandellós, no s'allunyen molt de les que ens podem trobar en l'actualitat, ni tampoc les solucions que planteja (Domingo, 2012: 24), ja que "la por a la substitució ètnica hi va ser en els anys trenta, després de la crisi econòmica del 29, i hi segueix essent en el segle XXI, quan el procés que anomenem globalització i la crisi econòmica actual semblen haver ressuscitat els pitjors fantasmes provocats pel canvi en la composició per origen de la població que resideix en un territori determinat" (Domingo, 2012:11).

Amb el pas del temps, la immigració seguia sent present a Catalunya. Anna Cabré, de la qual he esmentat anteriorment alguna idea rellevant, n'ha fet un estudi molt acurat, a partir del qual ha donat nom a diferents aspectes referents a la demografia catalana. Entre aquests, m'agradaria ressaltar el nom que atribueix al procés del creixement demogràfic de Catalunya "*Sistema Català de reproducció*", un aspecte que va estretament lligat amb la immigració, perquè aquesta és valorada com el motor del creixement demogràfic, generat de forma endògena, és a dir, a conseqüència de l'atracció de les zones d'arribada més que per l'expulsió de les zones de sortida. No obstant, cal esmentar que l'allau immigratòria dels anys seixanta va ser, en bona part, exogenerat:

L'allau dels seixanta (...) va tenir com un dels principals efectes cobrir uns dèficits numèrics importants en les generacions nascudes durant la guerra i la postguerra a Catalunya, però això a base d'incorporar-hi uns migrants que també en els seus llocs d'origen eren deficitaris en els

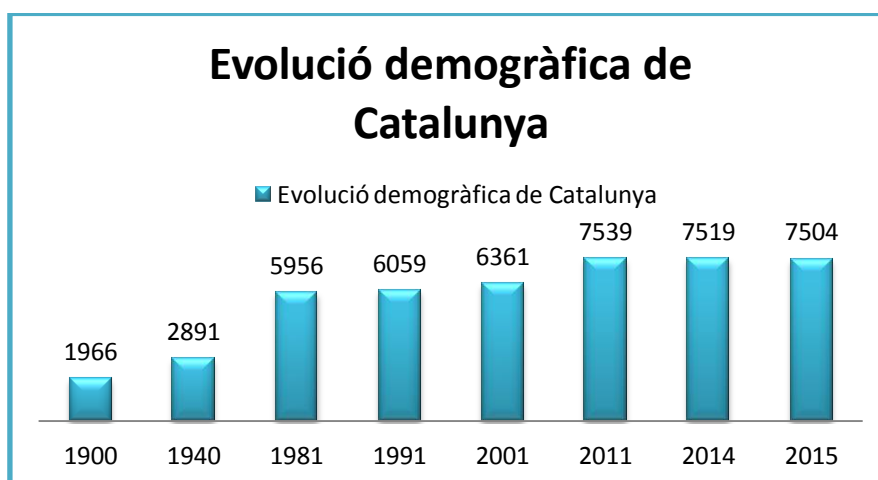
seus grups d'edat (...) caldria concloure que l'atracció generada pels dèficits catalans va ser més potent que la major retenció que haurien d'haver provocat els dèficits igualment existents a les zones emigratòries (Cabré, 1999: 213).

A Catalunya, entre els anys 1961 i 1965 hi van emigrar 680.000 persones. “Aquests immigrants arribats a Catalunya eren majoritàriament joves i, per tant, estaven en plena edat fèrtil i això va produir un fort creixement de la natalitat que va compensar el baix nivell de la població autòctona” (Company, 1922: 18).

La immigració d'aquella època va ser, principalment, procedent d'Andalusia i Extremadura. Un moviment migratori que va tenir lloc durant el règim franquista i que, per a totes aquelles persones afiliades a aquest, va esdevenir un factor important per potenciar la descatalanització del territori català (Company, 1922: 18).

No obstant, “l'any 1975 va representar un punt d'inflexió en l'evolució demogràfica de Catalunya, que en el cas concret dels moviments migratoris arriba a ser de clara ruptura” (Domingo, 1994 dins de Ferrer, Miret i Solé 2011: 29). Aquest estancament va venir donat per la disminució de la immigració provinent de les regions espanyoles i, no va ser fins els anys 80 – 90 que es va produir un increment de la immigració, la qual, en aquest cas, provenia de països extracomunitaris (Ferrer, Miret i Solé 2011: 29).

A continuació, vegem un gràfic de l'evolució demogràfica de Catalunya, des del 1900 fins l'actualitat, quelcom que ens permetrà posar de manifest els diferents continguts treballats en anterioritat.

Gràfic I. Evolució demogràfica de Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'IDESCAT

A través d'aquest gràfic – *Evolució demogràfica de Catalunya* – podem veure reflectides totes les dades que hem pogut conèixer al llarg d'aquest apartat, fent evident que la immigració ha tingut un paper transcendental pel poble català, ja que, a conseqüència del procés migratori, el qual és vigent des de fa molts anys, la població catalana actual és superior als 7.000.000 d'habitants. Una xifra que, fa uns 75 anys, no superava els 3.000.000.

Per contra, a conseqüència de la crisi i, per tant, per la disminució de recursos que està patint Catalunya i Espanya en general, moltes de les famílies autòctones i al·lòctones, s'estan veient obligades a abandonar el país, per tal de buscar, en un estat extraestatal, una millor oportunitat de progrés. Aquest fet explica que entre el 2013 i 2015 Catalunya hagi perdut alguns habitants.

2.2. La diversitat cultural en un món en canvis

Des de sempre ha esdevingut una tasca difícil conviure amb persones de diferents cultures, compartir tradicions i costums, ser tolerants i acceptar actituds que, en un primer moment, són desconegudes i poc habituals a les nostres. És per aquest motiu, que es converteix en una tasca transcendental per ser estudiada i treballada, ja que, en gran part, depèn d'aquest factor que la convivència esdevingui un aspecte enriquidor per a tots i totes i, a partir de la qual, podem aprendre a allunyar-nos de l'etnocentrisme que la mateixa societat ens està propiciant, ja que:

L'etnocentrisme forma part dels efectes dels processos intensius de socialització inherents a tota societat humana. Sabem que tot grup social tendeix a la cohesió interna mitjançant la creació d'un sentiment d'autoestima que referma el grup davant de tercers i que fent-ho reafirma la seva pròpia excel·lència respecte als altres (Savater, 1995 dins de Joan Comas 2000).

En aquest apartat, per tant, es vol donar a conèixer les diferents actituds que les persones autòctones tenen amb aquelles persones estrangeres que, a conseqüència de les diferències culturals que existeixen entre elles, actuen injustament, atribuint o adoptant una actitud incoherent i immerescuda amb les persones d'origen estranger.

2.2.1. El menyspreu envers allò que és aliè

“La diversitat cultural que presenta el món actual no és un fenomen nou, sinó que ha existit sempre. Per contra, sí ha canviat al llarg de la història el valor que hom ha atorgat a les diferents maneres d’adaptar-se a aquesta diversitat i entendre-la” (Beltrán, 2003: 17).

La consciència de l’existència de diferents maneres d’adaptar-se, entendre el món i d’organitzar-se és palpable per part dels diversos grups socials, però falta un canvi d’actitud que permeti crear una societat més tolerant, la qual entengui la pluralitat com un aspecte enriquidor, com l’oportunitat de conèixer diferents punts de vista i, alhora, tenir un ventall més ampli d’idees i coneixements per poder abordar les diferents situacions que viurem en el futur més immediat, ja que “si es produeixen reaccions d’estigmatització ètnica (sigui a partir de criteris pròpiament racistes, fenotípics, com el color de la pell, sigui per la demonització de certs trets culturals, concretament la religió islàmica), el resultat serà la proliferació de guetos: residencials, laborals, escolars...” (Samper i altres, 1999: 53) i, per tant, estarem forjant la construcció d’una societat segregada, allunyant als ciutadans i ciutadanes de viure en un món més just, tolerant i cohesionat, el qual ens ajudarà a tenir una actitud més crítica i respectuosa davant allò que és aliè a nosaltres.

No obstant, malgrat aquesta consciència i necessitat de valorar la immigració com un fet enriquidor, la societat segueix proliferant una actitud de caire discriminatori, quelcom que agreuja la presència d’actituds negatives davant la diferència, tant física com cultural, d’aquelles persones que provenen d’altres indrets.

Davant la diversitat de situacions que es poden donar en la convivència entre persones autòctones i al·lòctones, he cregut oportú buscar diferents conceptualitzacions proposades per diferents autors, que em permetin conèixer d’una manera més precisa les diverses actuacions i actituds, de connotació negativa, que manifesten els individus davant allò que els és aliè: prejudicis, estereotips i discriminació.

Pel que fa a la definició de **prejudici**, la meva posició és similar a la que proposa Allport (1954 dins de Prieto, R., Lombarte, S. i Montañez, X.) “són actituds hostils i

desconfiades envers alguna persona que pertany a un col·lectiu sobre el qual existeix una visió negativa o estigmatitzada en el grup de referència de la persona que té el prejudici”.

En relació als **estereotips**, prenent de referència la concepció de Myers (1995 dins de Prieto, R., Lombarte, S. i Montañez, X.), són un conjunt de creences generalitzades que la societat utilitza per descriure els membre d'un grup concret.

Conseqüentment, aquest aspecte condiona negativament la consolidació de relacions entre persones de diferents cultures, ja que les persones que tendeixen a categoritzar, presenten actituds d'indiferència, disgust, desgrat o rebuig per allò que és aliè (Comas, Tortajada, Muixí, Martínez i Guarro, 2013: 21), quelcom que ocasiona l'existència d'actituds **discriminatòries**, valorant els costums i tradicions de les persones estrangeres com a incoherents, ja que s'aferren a la idea que únicament és coherent allò que tenen i fan ells i elles.

Aleshores, després de conèixer en major exactitud aquestes actituds i actuacions, m'agradaria explicitar que les unes van lligades amb les altres, ja que, malauradament, els ciutadans i ciutadanes tendim a categoritzar, estereotipar els diferents aspectes donats en qualsevol àmbit de la vida, com seria el cas d'atribuir la debilitat a les dones i la valentia als homes, quelcom que condiona que generalitzem i incloem les persones i coses dins d'un mateix grup, abolint-los l'oportunitat de deixar-se conèixer pel que són i no pel que la societat els hi ha imposat que siguin.

2.2.2 Les tres grans respostes socials i educatives d'integració

Abans d'entrar pròpiament dit a la citació i explicació de les tres gran respostes socials i educatives d'integració, caldria que definíssim la paraula integració, ja que a conseqüència de la utilització d'aquest concepte en diferents àmbits de la vida, el seu valor s'ha desvirtuat, ocasionant que cadascú l'entengui des d'una vessant diferent.

M'agradaria remarcar que, malauradament, la paraula integració s'ha utilitzat de forma errònia, causant a les persones nouvingudes, la detecció de certes connotacions

negatives, ja que, a conseqüència del malestar creixent, generat per la mala gestió d'una política integradora, la qual hauria de tenir en compte les diferents persones, independentment dels seus costums, la integració s'entén com la capacitat que ha de tenir la persona immigrada a esforçar-se a trobar el seu lloc dins la societat receptora i a assimilar tots aquells processos i fets que són diferents als seus.

Hauríem de refutar la idea que la societat està propiciant, ja que aquesta propicia un valor erroni del que hem d'entendre quan sentim parlar del concepte d'integració. No és un model assimilacionista ni sumíssiú, hem de superar aquests plantejaments, per tal d'encaminar l'educació dels petits i petites cap una vessant universalista i pluricultural (Gimeno Sacristán, 1992 dins de Molina, 1998:16), aprofitant l'intercanvi de sabers i tradicions, per tal d'ampliar el ventall de punts de vista, que serviran per fomentar l'adquisició d'una actitud més plural, tolerant i comprensiva.

La integració dels immigrant és, molt més del que expressen l'opinió pública i la que s'ha publicat, un procés multidimensional amb una doble i complexa perspectiva. D'una banda, les característiques – econòmiques, demogràfiques, lingüístiques, educatives – dels immigrants, però, d'altra banda, l'estructura social i també cultural, és a dir, simbòlica i actitudinal de la societat receptora (Samper i altres, 1999).

a. Assimilació

Malgrat esmentar en anterioritat que el model assimilacionista ocasiona la presència de connotacions negatives a les persones nouvingudes, en l'actualitat segueix sent una resposta social i educativa d'integració.

“Aquest tipus d'integració, també conegut com assimilacionisme, aposta per la unitat i cohesió de la comunitat nacional del grup majoritari i dominant, i rebutja, doncs, qualsevol manifestació de diferència” (Carbonell, Simó i Tort, 2002: 28), quelcom que incentiva actituds intolerants i egoistes davant el pluralisme, ja que es dóna a conèixer a la societat que únicament són importants i vàlids els pensament, costums, tradicions i actituds del país a on s'ha immigrat, refutant i ignorant qualsevol actitud aliena.

Cal fer explícit que aquesta política integradora crea situacions compromeses i injustes per a totes aquelles persones que, per motius diversos, s'han vist obligades a deixar el

seu país d'origen, les seves arrels, ja que se'ls obliga a canviar d'identitat, pressionant-los perquè s'adaptin a una nova cultura, la qual, en molts casos, dista molt dels hàbits i pensaments que estan acostumats i amb els quals han crescut.

Dins d'aquesta situació, com diu Palaudàrias (2002:207), "els joves viuen un significatiu debat intern entre els valors familiars, els quals els pressionen per conservar la identitat en una societat que rebutja la cultura d'origen i els valors rebuts a través de l'escolarització i de les relacions amb els companys i companyes, així com de l'espai públic".

b. Guetització

"Aquest tipus d'integració, també conegut com a segregació o segregacionisme, s'identifica amb la idea d'apartar certes persones o grups de persones de determinats espais geogràfics o socials" (Carbonell, Simó i Tort, 2002: 31).

Segons Teresa San Román (1992, dins de Carbonell, Simó i Tort, 2002: 33) "el fonament del model gregacionista, el més antic i durador arreu del món, és defensar que els alumnes de les minories ètniques marginades no poden conviure a l'escola amb els alumnes de la majoria perquè perjudiquen la formació moral i intel·lectual d'aquests". Aleshores, es formen el que coneixem amb el nom de guetos: cada minoria ètnica viu aïllada de totes les altres, abolint, per tant, la possibilitat d'entendre la diversitat cultural com un aspecte enriquidor per a la societat.

c. Interculturalisme

"La interculturalitat valora positivament la diversitat i cerca l'enteniment i la interacció entre els individus, entén que totes les persones tenen quelcom per aportar i per aprendre en un model social i cultural que reconeix i es reconeix en la diversitat" (Miquel, 2002: 204).

És una proposta d'interpretació de la vida social a partir de noves eines i conceptes per tal d'abordar la seva diversitat i complexitat, que va augmentant. Aquesta manera nova d'entendre les relacions posa l'èmfasi en el respecte i el dret a la diferència, i en denuncia les visions essencialistes, esbiaixades i reificadores que en nom de la cultura justifiquen la xenofòbia, el racisme, la marginació i l'exclusió social (Beltrán, 2003: 17).

Carbonell, Simó i Tort (2002) defensen el fet que l'educació intercultural ha de superar les visions etnocèntriques i conèixer i reconèixer les cultures dels grups immigrants. A més, el Colectivo Ioé (1999 dins de Carbonell, Simó i Tort, 2002:37):

Destaca les possibilitats de l'educació intercultural per superar diverses formes de discriminació produïdes per la ignorància i per millorar la societat mitjançant l'elaboració de valors compartits entre els diversos grups. El contacte permanent amb els immigrants és la millor manera de disminuir el rebuig de la immigració, reduir la desconfiança, el sentiment negatiu més important envers els estrangers.

2.3.L'escola com espai de reproducció social

El fenomen migratori ha comportat la configuració d'unes societats multiculturals. "Les aules de les escoles i els instituts de casa nostra són un reflex d'aquesta diversitat cultural i de la complexitat que això comporta en els diferents àmbits educatius" (Deusdad: 2009, 29).

En aquest apartat es vol donar a conèixer la gran transcendència que el camp educatiu té a l'hora de crear una veritable integració sociocultural, que aboleixi la marginalitat de les minories ètniques. Prenent de referència la idea de Samper i altres (1999):

(...) si la segona generació d'immigrants africans pot assolir un equilibri adequat entre les seves arrels culturals, la seva identitat grupal i la seva integració estructural, s'avortarà el risc de fractura social. Opinem que aquí la socialització escolar ha de jugar una funció clau, com també pel que fa a les actituds de la població majoritària. L'educació, no la mera instrucció, sinó la formació de ciutadans informats i responsables, oberts al pluralisme i a la diversitat en té la darrera paraula.

Per tant, des de l'escola s'han d'oferir realment possibilitats per a tots i totes, "ajudant als nens i nens a valorar críticament les tradicions dominants i subordinades per a que puguin afrontar els seus propis punts dèbils i forts" (Giroux, 1992: 21 dins de Molina, 1998:34), perquè els infants han d'aprendre a comprendre que les diferències culturals i ideològiques poden incrementar l'oportunitat de conèixer altres punts de vista diferents al seu.

2.3.1. La integració escolar

L'escola té un paper molt important a l'hora de transmetre als infants quin és el seu valor dins la societat i què es pretén que aconseguixin al llarg de la seva vida. Per tant, tenint en compte aquest aspecte, cal que ens plantejem i adonem de la importància que té l'escola a l'hora de propiciar un entorn tolerant i respectuós davant del pluralisme.

Cal fer explícit que "l'escola no ha de perdre de vista que la seva funció principal és la d'ensenyar i donar eines per participar en una societat democràtica i plural, on la integració no és una qüestió que afecta solament a l'alumnat d'origen estranger, sinó que és un procés que ha de posar-se a l'abast de tot l'alumnat com a mitjà per combatre el fracàs escolar i l'exclusió" (Palaudàrias, 2002: 210).

Parlar d'integració és una tasca complicada, perquè hi ha molts factors que cal tenir en compte. No obstant això, des de l'escola, cal que es prengui consciència de la gran transcendència que aquesta té en el procés integrador de les persones al·lòctones, ja que els docents i els diferents òrgans de l'escola, conjuntament amb les famílies, poden presentar la diversitat cultural a l'alumnat des d'una perspectiva tolerant i respectuosa, ocasionant així que els infants puguin valorar la diversitat com un aspecte enriquidor, com l'oportunitat de conèixer i entendre que existeixen diferents cultures a part de la pròpia i que, per tant, hem d'aprendre a respectar-ho, ja que, a l'igual que a nosaltres, a ells i a elles també els agrada presumir d'allò que els és propi i identitari.

Segons Abdallah – Pretceill (1993, dins de Palaudàrias, 2002: 210) l'escola, per aconseguir la integració en el seu àmbit, ha de plantejar-se:

1. Que la diversitat del teixit social que la institució acull ha canviat perquè l'alumnat ara és més divers que abans per les característiques pròpies, però també perquè la mateixa societat ha reflexionat sobre les seves característiques i capacitats.
2. El paper de les fronteres entre l'espai públic i el privat per mantenir l'equilibri i la cohesió del projecte col·lectiu que desenvolupa s'ha de modificar. Cal tenir

en compte el projecte identitari de l'alumnat i el projectes educatiu de les famílies.

3. La necessitat d'impulsar el diàleg amb les famílies per tal d'aconseguir la participació activa a l'escola i l'intercanvi dels projectes educatius entre els usuaris i la institució és una necessitat de primer ordre. La comprensió mútua entre els actors de la integració facilitarà la transformació dels projectes educatius vers un de global que recollirà els individuals i afavorirà la identificació de l'alumnat amb el projecte escolar.

3.Part pràctica

En aquest apartat hi trobem la part pràctica del treball, la qual està dividida en dos apartats. D'una banda, la metodologia, on es detallen els objectius, els instruments de la recerca utilitzats i la selecció de la mostra que s'ha emprat per obtenir la informació recollida. I, d'altra banda, per apartats, la descripció, interpretació i anàlisi de les dades obtingudes.

3.1. Metodologia

La part metodològica d'aquesta recerca s'inclou dins els paràmetres de la recerca interpretativa i qualitativa. Concretament, aquest treball de final de grau s'emmarca al paradigma d'investigació educativa interpretatiu, ja que centra el seu interès en l'estudi dels significats de les accions humanes i de la vida social, posant èmfasi en la descripció i comprensió, més que en generalitzar.

S'ha optat per aquesta recerca qualitativa, perquè té una voluntat inductiva, enfocada al descobriment i a la comprensió que els processos socials són dinàmics i canviants. Una metodologia que et permet conèixer actituds, expectatives, experiències, creences, hi ha presència de valors, que ajuden, a l'investigador, a ser subjectiu.

3.1.1. Objectius de la recerca

- Conèixer l'evolució de la població estrangera a Ripoll, per tal d'entendre, consegüentment, la necessitat de reestructurar l'organització de les escoles del municipi.
- Conèixer i analitzar els programes educatius d'atenció a la diversitat duts a terme a les diferents escoles analitzades.
- Analitzar i comparar les creences que tenen tres persones, de diferents edats, immigrades al Ripollès, per tal de fer un petit recorregut evolutiu del valor que la immigració ha adoptat al llarg dels anys.
- Interpretar, a partir de la informació recollida, com l'equip directiu i els infants i familiars de les escoles valoren l'escenari plural vigent a Ripoll.

3.1.2. Instruments de la recerca

La tècnica de recollida de dades principal que vaig escollir per a dur a terme la recerca va ser l'entrevista, tot i que, implícitament, també he utilitzat l'observació.

Primer de tot, vaig decidir que utilitzaria l'entrevista perquè és una tècnica que permet a la persona que està entrevistada expressar-se sense límits, deixant-la compartit tot allò que li sembli adient en aquell context. Així doncs, tenint en compte aquesta idea, tenia clar que volia elaborar un tipus d'entrevista que no fos tancada, sinó semiestructurada i basada en un guió, la qual em donés la possibilitat de canviar la seqüència i formulació de les preguntes en funció de les inquietuds i temàtiques que poguessin anar sorgint al llarg de l'entrevista.

D'altra banda, implícitament, he utilitzat la tècnica observacional, la qual m'ha permès observar de forma sistemàtica, a una escola, com es desenvolupen els diferents aspectes analitzats al llarg de la recerca: relacions socials entre infants autòctons i al·lòctons, programes que es duen a terme per integrar la diversitat cultural a l'escola i, consegüentment, a la societat, etc. No obstant això, l'observació duta a terme no ha estat planificada, ja que ha sigut un complement instrumental que he tingut l'oportunitat de dur a terme gràcies a les pràctiques realitzades a una escola durant un període de dos mesos i que, en un primer moment, no entrava dins la meua planificació per a dur a terme la part pràctica de la recerca.

3.1.3. Selecció de la mostra

Pel que fa al procés de recollida de dades, la selecció de les persones a entrevistar ha estat per mostreig intencionat i raonat, ja que les persones s'han seleccionat en base a les necessitats de l'estudi.

En el moment en què vaig estructurar els diferents conceptes que volia conèixer i, paral·lelament, vaig delimitar el context de la recerca, vaig iniciar la selecció de persones que vaig creure més adients en funció dels meus objectius, les quals, totes elles, treballen a institucions que tenen una relació estreta amb l'àmbit educatiu: Benestar social del Ripollès, EAP i els dos centres analitzats, Salesians de Ripoll i Joan

Maragall. Tot seguit, un cop seleccionades, vaig començar el procés de recollida de dades.

D'altra banda, m'agradaria remarcar que l'observació espontània es va dur a terme únicament a una escola, Els Salesians de Ripoll, aprofitant la meua estada intensiva de pràctiques en aquest centre. Un punt a favor que m'ha permès tenir una visió més àmplia dels diferents aspectes analitzats.

3.2. Resultats de la investigació i anàlisi de dades

3.2.1 La immigració al Ripollès

El Ripollès, comarca de Catalunya pertanyent a Girona i situada al vessant sud del Pirineu Oriental, és una de les comarques amb un percentatge menor d'immigració, la qual representa únicament un 8% (2.057) del conjunt d'habitants. Tanmateix, cal fer explícit que en els últims dos anys hi ha hagut un lleuger descens de la immigració, ja que l'any 2012 aquesta representava el 8,72% (2.290).

Entre els nousvinguts per sexe hi ha un lleuger predomini dels homes: 53,33% (1.097) per sobre les dones 46,67% (960). Aquest aspecte pot venir corroborat pel reagrupament familiar, és a dir, pel fet que tendeix a immigrar el cònjuge masculí de la família, per tal de buscar una vida millor per a la seva família, la qual immigrarà quan el cònjuge que ha immigrat prèviament, tingui recursos suficients per proporcionar-los unes condicions millors que les del seu país d'origen.

Per municipis destaquen Setcases 18,46% (36 dels 195 habitants), Vilallonga de Ter 13,78% (58 dels 421 habitants), Campelles 9,85% (13 dels 132 habitants) i Planoles 9,33% (28 dels 300 habitants). No obstant, per xifres absolutes, Ripoll lidera el rànquing 10,31% (1.108 dels 10.751 habitants).

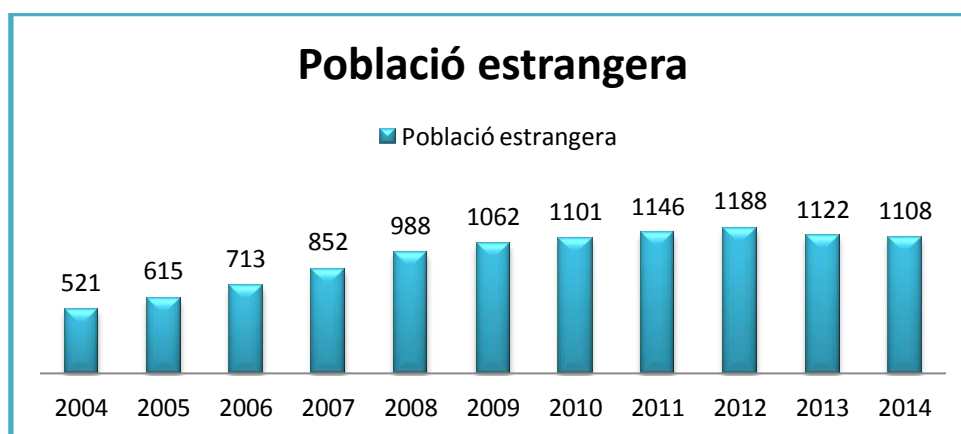
Finalment, fent referència a la procedència de la població estrangera, els africans són els immigrants amb major presència al Ripollès, els quals representen el 46,28% (952 dels 2.057 nousvinguts) de la població immigrada, pràcticament tots ells d'origen marroquí. Tot seguit, trobem els Europeus 24,79% (510 dels 2.057 nousvinguts) i els

Americans 23,72% (488 dels 2.057 nousvinguts). Els asiàtics representen un tant per cent poc elevat, 5,06% (104 dels 2.057 nousvinguts).

El paisatge cultural a Ripoll

Per tal de poder parlar amb major propietat al llarg de l'elaboració de la part pràctica i poder-me centrar amb dades més concretes del municipi del qual he recercat la informació pertinent, crec oportú contextualitzar més concretament les dades de Ripoll, per tal que l'evolució i la implicació de les escoles es vegi reflectida en aquestes i no amb unes dades que englobin municipis dels quals no n'he fet una recerca detallada i exhaustiva, malgrat puguin tenir-hi una relació palpable.

El procés evolutiu de nousvinguts a Ripoll, segueix un fil paral·lel amb el que ha sigut a nivell genèric al Ripollès, quelcom que ens permet conèixer que, a l'igual que en aquest, Ripoll ha patit un lleuger descens de la immigració en aquests últims dos anys, passant d'un 10,90% de nousvinguts (1.188) a un 10,31% (1.108). Un aspecte que podem justificar tenint en compte que, actualment, ens trobem en una situació complicada pel que fa referència a la disponibilitat de feina laboral, quelcom que ocasiona que les persones hagi d'immigrar cap a altres països per buscar els recursos que aquí li manquen. Uns motius que, mirant enrere, són els mateixos que van dur a les famílies nousvingudes de Ripoll a immigrar a Catalunya. Vegeu a continuació un gràfic que ens permet conèixer quin ha sigut el procés evolutiu de la població estrangera a Ripoll:

Gràfic II. Evolució població estrangera a Ripoll

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'IDESCAT

Fent referència a la procedència de la població estrangera a Ripoll, cal remarcar que el país marroquí també n'és el capdavanter, amb un total de 59,48% dels nous nadius (673 dels 1.108). Seguidament, el segueixen els següents països: Hondures, Pakistan, Colòmbia, Romania i República Dominicana, amb percentatges entre: 5,87 i 2,44%.

3.2.2 L'escolarització dels nous nadius a Ripoll a partir de l'any 2004

Amb l'augment lleuger de la població estrangera i consegüentment amb el creixement del nombre d'infants d'origen estranger que havien de ser matriculats a les escoles de Ripoll, va néixer un debat que pretenia crear una equitat de matriculació entre les diferents escoles del municipi: Tomàs Ragner, Joan Maragall, Les Vedrunes i Els Salesians, aquestes dues últimes de gestió privada.

En el seu moment, tenint en compte que a Ripoll hi ha dues escoles públiques i dues concertades, els nens i nenes nous nadius se'ls matriculava a les escoles públiques: Joan Maragall i Tomàs Ragner. Aleshores, davant d'aquesta situació, la directora d'aquesta última va decidir que volia que la seva escola tingués un renom diferent al que havia tingut fins el moment, ja que s'estaven creant guetos i les famílies autòctones evitaven la matriculació dels seus fills i filles en aquesta escola, a conseqüència de l'alt percentatge d'immigració. Quelcom que, a dia d'avui, caldria portar a debat, perquè els rumors, prejudicis i actituds discriminatòries que s'atribueixen a la immigració, priven a la població de conèixer la realitat, d'entendre la heterogeneïtat cultural com un aspecte enriquidor que pot afavorir l'assoliment d'una actitud crítica i oberta a la diferència.

A partir d'aquí, des de l'Ajuntament es va escoltar la proposta que va iniciar la directora del Tomàs Ragner i, per tant, es va dur a terme un treball que permetés donar resposta a aquesta necessitat. Així doncs, es va aprovar un pacte a nivell de poble, el qual es va poder dur a terme perquè l'escola concertada rebia una ajuda per als nens i nenes nous nadius. Aquest pacte pretenia que les matriculacions anuals s'havien de repartir equitativament amb el nombre d'escoles del municipi.

En relació a aquest aspecte, m'agradaria fer un apunt de gran transcendència, el qual té a veure amb el nombre d'infants nouvinguts que s'han d'escolaritzar anualment. Segons em van informar al Joan Maragall, una de les escoles públiques de Ripoll i de la qual en faré, a continuació, un petit estudi progressiu de com ha transcendit la immigració al llarg dels últims anys en aquest centre, únicament es reparteixen les matriculacions d'aquells nens i nenes que porten menys de dos anys dins del sistema català d'educació, els quals, són considerats nouvinguts. Tots aquells i aquelles que fa més de dos anys que en formen part, se'ls considera integrats en el sistema i, per tant, passen a tenir les mateixes condicions que tots aquells infants de famílies autòctones.

Tot seguit, m'agradaria explicitar que per tal de dur a terme anualment aquest procés, es va crear una comissió de matriculació, la qual s'encarrega de gestionar les persones nouvingudes i, alhora, dur a terme el pacte d'una forma rigorosa i coherent. Aquesta comissió està composta per les següents persones:

- Directores/es Centres públics i privats d'ensenyament primari i secundari de la localitat de Ripoll.
- Representant de l'EAP
- Un regidor de l'Ajuntament de Ripoll
- Un representant del Consell Comarcal del Ripollès
- Un representant de la Federació d'Associacions de pares i mares de Catalunya (Primària)
- Un representat titulars de primària
- Un representant titular de secundària
- Un representant de la Confederació Cristiana d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya de Primària.
- Un representant de la Confederació Cristiana d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya de secundària.
- Un representant del sindicat USTEC – STES (Primària)
- Un representant del professorat dels centres concertats

3.2.3. La disposició de les escoles després del pacte aprovat

Per tal de dur a terme l'estudi d'aquest apartat, he tingut l'oportunitat de conèixer l'evolució de la matrícula de dues de les quatre escoles de Ripoll, Els Salesians, de gestió privada i el Joan Maragall, de gestió pública, quelcom que ens permetrà establir diferències palpables de com ha sigut el procés de matriculació al llarg dels últims 10 anys en una escola concertada i en una de pública, després de ser formada la comissió de matriculació i de ser aprovat el pacte que obligava que la distribució de les matriculacions dels infants nouvinguts havia de ser equitativa entre les quatre escoles del municipi.

Escola els Salesians de Ripoll

Els Salesians de Ripoll és una escola concertada de Ripoll, d'Educació Infantil i Primària, la qual està situada a prop del centre del municipi. Una escola que té el seu origen en l'escola que Modest Sayós va fer construir en la seva finca, entre els anys 1932 – 1933 i que tenia la intenció d'oferir educació als infants de la població i, en especial, a tots aquells i aquelles que tenien una vida difícil a nivell econòmic. No obstant això, l'escola reprèn un valor i una transcendència més palpable a partir de l'any 1954, que s'inaugura oficialment amb el nom de "Escuelas Salesianas de Santa María de Ripoll".

L'escola els Salesians de Ripoll va començar amb 183 infants, tots ells nens, ja que en aquells moments no hi havia coeducació. Era un temps en plena etapa franquista i no és fins l'any 1979, a conseqüència de l'actualització pedagògica, que s'estableix una escola per a nens i nenes, quelcom que va representar el trencament d'un autèntic tabú per aquella època.

Actualment, l'escola és d'una única línia i té matriculats un total de 217 infants.

TAULA NÚM 1. Nombre d'infants autòctons i immigrants d'educació infantil i primària escolaritzats a l'escola Salesians de Ripoll després de l'aprovació del pacte.

Escolarització escola Els Salesians de Ripoll

	Total infants matriculats	Autòctons (%)	Immigrants (%)
2006 - 2007	220	98,19%	1,81%
2007 – 2008	220	96,82%	3,18%
2008 – 2009	227	95,60%	4,40%
2009 – 2010	234	92,31%	7,69%
2010 – 2011	234	90,18%	9,82%
2011 – 2012	235	88,94%	11,06%
2012 – 2013	230	87,4%	12,60%
2013 – 2014	221	86,88%	13,12%
2014 – 2015	217	84,80%	15,20%

Escola Joan Maragall de Ripoll

El Joan Maragall de Ripoll és una escola pública de Ripoll, d'Educació Infantil i Primària, la qual està situada a la carretera de Barcelona del municipi. Compta amb setanta-nou anys d'història i va estar construïda sota la influència d'idees racionalistes defensades pel Grup d'Arquitectes i Tècnics per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània i la necessitat d'una millora dels equipaments escolars: més solejada, amb ventilació, etc.

Actualment, a diferència de les altres escoles de Ripoll, podem destacar que és l'única escola d'aquest municipi que té diversos cursos desdoblats, quelcom que fa que sigui l'escola amb un nombre major d'infants escolaritzats. Aquest curs acadèmic són un total de 274 infants.

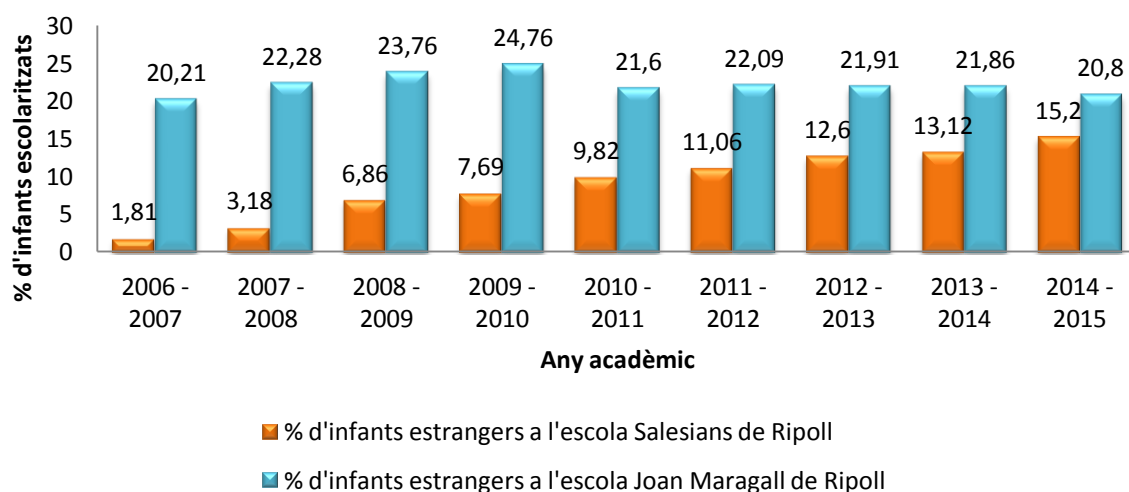
TAULA NÚM 2. Nombre d'infants autòctons i immigrants d'educació infantil i primària escolaritzats a l'escola Joan Maragall de Ripoll després de l'aprovació del pacte.

Escolarització escola Joan Maragall de Ripoll

	Total infants matriculats	Autòctons (%)	Immigrants (%)
2006 – 2007	188	79,78%	20,21%
2007 – 2008	193	77,72%	22,28%
2008 – 2009	202	76,24%	23,76%
2009 – 2010	210	75,24%	24,76%
2010 – 2011	213	78,40%	21,60%
2011 – 2012	249	77,91%	22,09%
2012 – 2013	251	78,09%	21,91%
2013 – 2014	247	78,14%	21,86%
2014 – 2015	274	79,20%	20,80%

Anàlisi de les dades obtingudes

Dades comparatives del nombre d'infants estrangers escolaritzats a dues escoles de Ripoll

Gràfic III. Dades comparatives del nombre d'infants escolaritzats els últims deu anys a les dues escoles analitzades.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes

Un cop feta l'anàlisi de les dades d'infants estrangers escolaritzats a les escoles Els Salesians i el Joan Maragall de Ripoll en aquests últims deu anys, després de la implantació de la normativa de matriculació, podem observar un canvi evident del que ha significat per als centres l'aprovació del pacte que es va gestionar des de la comissió de matriculació i el qual ha permès evitar la formació de guetos a les escoles públiques.

Als Salesians de Ripoll, l'any 2006, poc temps després que es consensués el pacte establert per la nova comissió de matriculació, disposava d'un percentatge molt baix d'immigració (1,81%), quelcom que podem justificar explicitant que el fet que sigui una escola concertada i, per tant, de gestió privada, dificultava l'accés als infants de famílies estrangeres, perquè no podien assumir el cost que això els suposava. Per tant, aquestes es veien obligades, per normativa, a escolaritzar els seus fills i filles a les escoles públiques del municipi. Un fet que, consegüentment, perjudicava el nombre d'infants de famílies autòctones en aquests centres, perquè aquestes matriculaven els seus fills i filles a les escoles concertades, quelcom que ocasionava la segregació de cultures i, per tant, abolia l'oportunitat d'aprendre a viure en una societat plural i cohesionada.

D'altra banda, a l'escola Joan Maragall de Ripoll, veiem el cas contrari del que s'ha produït als Salesians de Ripoll, ja que el nombre d'infants estrangers ha patit un lleuger descens en aquests últims anys, quelcom que posa de manifest el bon funcionament de la normativa aprovada per repartir equitativament les matriculacions de nens i nenes de famílies immigrants.

Si observem les dades comparatives (gràfic III, p.30) de l'escolarització de nens i nenes a les dues escoles analitzades, podem veure clarament que abans de portar-se a terme el pacte de matriculació, la immigració es concentrava a les escoles públiques, fent així que el Maragall tingués un 23,76% mentre que els Salesians només tenia un 6,86%. No obstant, actualment, a conseqüència de l'obligació de matricular un tant per cent igualitari d'infants estrangers a les quatre escoles del municipi, podem observar que la diferència entre ambdós centres no és tan pronunciada, resultant així que el Maragall tingui un 20,8% d'immigració i els Salesians un 15%.

Fent referència a l'escola Joan Maragall, cal fer explícit que a dia d'avui és l'escola amb més immigració del municipi, aspecte que podem corroborar posant de manifest que és l'únic centre de Ripoll que s'ha vist obligat a desdoblar alguns dels cursos vigents, a conseqüència de l'alt nombre de matriculacions en diferents anys de la seva trajectòria. Aquest aspecte doncs, els ha obligat, des que es va aprovar la normativa de matriculació, a escolaritzar un nombre més alt de nens i nenes de famílies immigrants, perquè la repartició equitativa d'aquestes matriculacions no es fa específicament per la quantitat de centres que hi ha al municipi, sinó pel nombre de cursos de P3's que hi ha cada any. Així doncs, a l'escola Joan Maragall, com que en alguns cursos acadèmics s'han vist obligats a desdoblar el seu P3, el percentatge d'escolarització d'infants estrangers d'aquell any, ha esdevingut major que a la resta dels altres centres de Ripoll.

A tall de resum, m'agradaria fer explícit que malgrat l'auge d'immigració a les escoles de Ripoll, a nivell genèric segueix sent una dada poc rellevant, ja que Ripoll és un municipi, com he dit en anterioritat, amb un nombre molt baix de persones estrangeres; quelcom que podem fer més evident si ho comparem amb una escola d'Osona, una de les comarques amb un índex més alt d'immigració i que, per tant, viuen aquest escenari pluricultural des d'una altra perspectiva, ja que s'han vist obligats, amb més urgència, a canviar la filosofia del centre, per tal de poder atendre la diversitat cultural que va iniciar-se amb força a partir dels anys noranta.

Vull fer explícit aquest aspecte, perquè considero que ens pot ajudar a entendre com la immigració és entesa en cada municipi i, consegüentment, com el nombre d'infants determina un tipus de gestió o un altra.

És evident que davant d'una situació desbordada, en la qual arriba un gran nombre de nens i nenes immigrants, la societat ha de cercar diferents situacions que permetin donar resposta a les diverses circumstàncies que es van presentant. Ja sigui a nivell de gestió escolar com a nivell personal de totes les persones que formen part d'aquest àmbit d'una forma directa o indirecta.

A Vic, a partir dels anys noranta, quan la immigració extraestatal començava a fer-se evident, únicament dues escoles, El Jaume Balmes i Sant Miquel dels Sants, de gestió

pública, eren els que acollien a la població immigrada, ocasionant així l'increment d'infants immigrants en les seves escoles i reduint la presència de nens i nenes de famílies autòctones, a conseqüència de l'augment d'immigració en aquestes escoles. Una situació que va fer replantejar la gestió de les matriculacions d'infants estrangers a la ciutat de Vic i que, finalment, va ocasionar la fusió de diferents escoles de la ciutat, per tal que l'índex d'immigració de les escoles quedés repartit equitativament. No obstant això, malgrat aquesta iniciativa, a dia d'avui, hi ha algunes escoles, concretament la Sínia, que disposa d'un nombre molt alt d'infants estrangers escolaritzats a la seva escola, respecte als altres centres escolars de Vic.

Així doncs, a través d'aquest petit incís, el qual ens permet, en certa mesura, tenir l'oportunitat de conèixer altres processos de gestió duts a terme per afrontar l'auge progressiu d'immigració a les nostres escoles catalanes, ens dóna la possibilitat d'adonar-nos-en que la situació que es va donar a Ripoll prèviament a la implantació de la normativa de matriculació, no distava massa a la que s'havia donat a Vic un temps abans, ja que, en definitiva, en les dues gestions es buscava evitar la creació de guetos, per tal de construir una societat més tolerant, capaç de conviure en un món plural.

3.2.4. Funcionament de l'escola davant del nou escenari plural

A continuació, tindrem l'oportunitat de conèixer quins programes es porten a terme a les dues escoles analitzades per tal d'atendre la diversitat cultural i, alhora, en el cas que es doni, conèixer alguna activitat que aprofiti aquesta diversitat per enriquir l'aprenentatge dels infants de l'escola.

No obstant, abans d'entrar pròpiament dit a l'exposició dels diferents programes que es realitzen en cada escola en concret, m'agradaria explicitar un aspecte de gran transcendència, el qual s'ha dut a terme des del consorci de benestar social de Ripoll.

Davant del lleuger augment de la immigració a Ripoll i, consegüentment, del nombre d'infants de famílies estrangeres que havien de ser matriculats a les escoles del municipi, es van obrir noves necessitats, a partir de les quals, diferents organitzacions

del poble es van replantejar el funcionament actual de les escoles i de les diferents institucions relacionades amb l'àmbit educatiu, a l'hora d'acollir i atendre a la diversitat cultural vigent en el municipi.

La comissió de matriculació, citada anteriorment, va ser una de les solucions que es va proposar per afrontar aquest nou escenari pluricultural que s'estava propiciant. No obstant, paral·lelament, altres institucions van donar resposta a les diverses necessitats.

Des del consorci de benestar social, els quals intenten propiciar als habitants del Ripollès diferents eines per viure en un món més tolerant i cohesionat, van adonar-se'n, segons em va dir la Montserrat Gallego¹, treballadora de l'EAP de Ripoll, que era necessari un canvi de mentalitat en totes aquelles persones que treballen en l'àmbit educatiu, ja que l'actitud discriminatòria vigent en la societat actual davant de la diferència cultural, propiciava un rebuig de la immigració i, consegüentment, la proliferació de valors equívocs i injustos envers les persones d'origen estranger.

Per tal de presentar solucions per resoldre aquest aspecte, es va fer un procés de sensibilització als diferents treballadors i treballadores de l'àmbit educatiu, per fer-los i fer-les adonar de la gran transcendència que té ser un bon model per a l'alumnat, ja que els infants són meres reproduccions d'allò que se'ls ensenya, del que se'ls ha acostumat a viure i a pensar. Es nodreixen de l'experiència i coneixement del seu entorn, per tal, com a bon i bona mestra, regeix la necessitat de propiciar i facilitar entorns preparats, adequats a la realitat i construïts en base a la tolerància i la justícia.

D'altra banda, després d'observar que les famílies estrangeres, especialment les magribines, no tenien una relació molt propera amb l'escola, van creure oportú recercar una manera eficaç per aconseguir que aquesta relació esdevingués, mica en mica, més pròxima. Així doncs, van demanar a les escoles, conjuntament amb diferents components del consorci de benestar social, que es preparessin una projecció digital, la qual tenia com objectiu oferir a les famílies estrangeres una atenció més personalitzada per presentar el curs acadèmic, per explicar-los les diferents activitats que s'anirien desenvolupant al llarg de l'any i, alhora, anar abolint les diferències i

¹ Entrevista a **Montserrat Gallego**, treballadora de l'EAP de Ripoll, Annex 1 - pàg.68

barreres culturals que, en diferents circumstàncies, priven l'assoliment d'una bona integració, segregant la societat i prohibint l'oportunitat de viure en un món plural.

Els Salesians de Ripoll

Es defineix com un centre el qual sempre s'ha manifestat a favor d'oferir les mateixes igualtats d'oportunitats a tothom, sense discriminar a ningú per raó de sexe, procedència, llengua o nivell social, cultural i econòmic.

Per tal de fer explícita aquesta manera de pensar, als Salesians de Ripoll es duen a terme dos programes, els quals permeten a l'alumnat nouvingut integrar-se dins l'ambient escolar del centre.

▪ Suport LIC

Tot i que la filosofia de l'escola valora negativament el fet que separin els nens i nenes nouvinguts dels autòctons durant el procés d'integració, es van adonar que si oferien als infants, durant els dos primers trimestres, un suport lingüístic individual, fora de l'aula ordinària, l'alumnat nouvingut aprenia amb major rapidesa el vocabulari i expressions necessàries per a comunicar-se amb els i les altres i, per tant, tenia l'oportunitat d'establir relacions de socialització que els permetin, mica en mica, anar-se adaptant al grup classe.

Aquest suport es comença un cop ha passat una setmana de l'arribada dels infants, aproximadament, per tal de deixar un dies a l'alumnat perquè s'adaptin al grup classe i als i les mestres. Es dediquen 4 hores a la setmana, però, cal fer explícit que el temps el poden variar en funció de les necessitats i l'edat del nen o nena.

Per tal de dur a terme aquest suport, es treballa a partir de material, el qual els infants tenen l'oportunitat de manipular i, paral·lelament, escoltar-ne el seu nom.

- **Pla d'acollida per a infants d'incorporació tardana**

Recepció al centre

La directora atent a la família dels nous, donant-los la benvinguda i explicant-los els documents que han de portar i com els han d'omplir. En cas que sigui necessari un traductor, es pot demanar a un familiar d'algun infant del mateix país que faci temps que estigui a l'escola.

Paral·lelament, se'ls fa un recorregut per l'escola per tal que tinguin l'oportunitat de començar a conèixer l'indret on estudiarà el petit o petita de la família i s'aprofita per acordar una data per realitzar la propera entrevista al cap de 15 dies - 3 setmanes.

A l'hora d'adscriure un infant d'incorporació tardana a un curs en concret, tenen en compte prèviament la ràtio d'aquest, per tal d'evitar la concentració d'alumnat estranger o d'Educació Especial a una mateixa aula. Un cop dut a terme aquest procés, l'equip directiu de l'escola és qui s'encarrega de passar la informació necessària als tutors i altres mestres que atenguin aquests infants.

Acollida al grup classe

Des de l'escola, per tal que l'entrada de l'infant nouvingut a l'escola sigui el més càlida possible, s'informa a la resta d'alumnat qui és el nen o nena que s'incorporarà nou i quin és el seu país d'origen, se'ls consciencia i sensibilitza sobre la necessitat del seu ajut en les normes de la classe, les rutines més habituals i, conjuntament, fan una valoració de la nova situació.

Un cop l'infant nouvingut entra a l'aula, acompanyat de la mestra d'educació especial, es realitzen un conjunt d'activitats que permeten, mica en mica, acollir al nou alumne o alumna i donar-lo l'oportunitat de sentir-se part del col·lectiu.

Planificació i organització dels aprenentatges

Primer de tot es fa una observació i avaluació inicial per conèixer des d'on parteix l'infant: què sap, quines dificultats té, en què és més necessari ajudar-lo, quins hàbits

d'ordre, normes, convivència, relació i treball té. A partir d'aquí, es dissenya l'organització del suport lingüístic.

Treball amb les famílies

Des de l'escola s'intenta potenciar la relació família – escola a partir d'entrevistes:

- Entrevista inicial que es realitza quinze dies després de l'adscripció al centre.
- Entrevistes per informar a les famílies totes aquelles activitats que puguin ser mal interpretades des dels seus valors culturals i religiosos.
- Entrevistes per informar de les activitats extraescolars convenients pels seus fills i filles.
- Entrevistes per encoratjar-los a participar en activitats que s'organitzen a nivell de centre i aula.

Joan Maragall de Ripoll

Es defineix com una escola compromesa amb l'assoliment del benestar general de tots els infants i famílies, quelcom que, com remarquen, beneficia al bon funcionament del centre i, al mateix temps, a la correcta proliferació d'actituds de companyonia entre tots els agents presents en l'acte de socialització educatiu.

D'altra banda, asseguren valorar la diversitat com un aspecte enriquidor: “- A l'escola no hi ha barreres culturals, els nens i nenes no proliferen actituds discriminatòries amb els seus companys i companyes. Mai sentiràs dir: - ecs, amb aquest no vull fer un treball perquè és “moro”, perquè des de l'escola no categoritzem. Tots som diferents, però a nivell de dret tots som iguals i, per tant, aquests són els valors que transmetem al nostre alumnat. Ells i elles també ho valoren així. Som una pinya, tots i totes plegades construïm l'escola”².

Així doncs, com a tal, porten a terme diferents programes per tal que aquesta manera de pensar pugui veure's reflectida a l'exterior i, alhora, sigui transmesa als infants que

² Entrevista a **Montserrat Giménez** i **Laia Ventura** directora i cap d'estudis del Joan Maragall de Ripoll, Annex 4 - pàg.74

any rere any s'introdueixen al clima escolar d'aquest centre. Vegem a continuació els diferents projectes o suports que es desenvolupen a nivell d'escola:

- **Suport LIC**

Al Joan Maragall, a l'igual que als Salesians, s'ofereix als infants nouvinguts un suport lingüístic, el qual els permet adquirir el vocabulari bàsic de l'escola, per tal que la integració al centre sigui el més propera i ràpida possible.

L'encarregada de dur a terme aquest suport lingüístic és la mestra d'educació especial de l'escola. No obstant això, per tal que l'alumnat estranger pugui formar part del col·lectiu d'infants de la seva classe un nombre major d'hores, aprofiten la relació entre iguals per propiciar l'intercanvi de vocabulari bàsic, quelcom que intensifica la relació entre aquests i, a més, dóna l'oportunitat a l'alumnat estranger a poder estar més hores lectives a l'aula ordinària.

- **Pla d'acollida per a infants d'incorporació tardana**

Recepció al centre

La directora, la cap d'estudis i la mestra d'educació especial atenen a la família dels nouvinguts i se'ls fa un recorregut per l'escola per tal que pugui anar-se familiaritzant. Paral·lelament, se'ls va explicant el funcionament, organització i filosofia del centre, sempre adequant la relació en funció de la família i els interessos que van sorgint a partir de les inquietuds mostrades i les situacions presentades.

Acollida al grup classe

Aquesta és la part del pla d'acollida que pren una transcendència major, ja que la rebuda de l'infant nouvingut, condiona directament a les percepcions que aquest tindrà del grup classe en el qual s'incorpora. Per tant, des de l'escola s'ha iniciat una iniciativa que dóna resultats molt productius. Aquesta és que un nen o nena de la classe sigui el padrí o padrina del nen o nena nouvingut, el qual s'ha d'encarregar i preocupar perquè aquest pugui sentir-se part del col·lectiu i desenvolupar totes les seves capacitats.

“ – Els nens i nenes els agrada molt fer de padrins i padrines dels infants que s’incorporen tard a l’escola. En certa manera es senten responsables i això els agrada, perquè els fa ser grans. S’ajuden molt i els nen o nena nouvingut s’integra de seguida dins del grup classe “

Planificació i organització dels aprenentatges

Quan un nen o nena estrangera arriba a l’escola la mestra – tutora, a partir d’uns objectius, li dissenya un pla individualitzat. “ – No perquè sigui un infant amb necessitats educatives especials, sinó perquè durant un període, a conseqüència del canvi d’escola, llengua i cultura, tindrà un problema concret, els quals s’aniran solucionant a mesura que vagi passant el temps”.

Cal fer explícit que un pla d’acollida per infants d’escolarització tardana únicament se’ls fa a aquells nens i nenes que fa menys de dos anys que formen part del sistema català. Tots aquells que portin més de dos anys dins d’aquest, ja no se’ls considera nouvingut i, per tant, no es necessari fer aquest pla.

Treball amb les famílies

Des de l’escola s’intenta potenciar la relació família – escola a partir d’activitats que fortifiquin la relació. Al mateix temps, es duen entrevistes al llarg del curs, per tal d’anar cobrint les diverses necessitats que puguin anar sorgint durant el procés d’integració.

Fent referència a les activitats que duen a terme, cal fer explícit que li donen un pes molt important a la interacció entre família i escola a les edats primerenques, ja que són els primers contactes que les famílies tenen amb l’àmbit escolar. És un factor que consideren de gran transcendència: “ – Aquest primer contacte és essencial per a les famílies estrangeres i també per a nosaltres, perquè és el moment en què s’inicien els primers lligams, aquells que ens acompanyaran i fortificaran amb el pas del temps”.

Així doncs, per dur a terme aquest contacte proper entre famílies estrangeres, autòctones i escola, des del centre es dona l’oportunitat als pares i mares, avis i àvies i qualsevol familiar dels diferents infants de l’escola, de realitzar diferents activitats, les quals permetin la interacció unidireccional entre les famílies i els nens i nenes. “ – És

una proposta molt engrescadora i que agrada molt a les famílies i als infants. Els primers els omple molt tenir l'oportunitat de participar activament a l'escola on va el seu fill i filla i, als segons, a banda que els dóna la possibilitat de tenir una visió més àmplia de la vida en el moment en què les famílies estrangeres els expliquen coses que són diferents a la seva cultura i tradicions, els petits i petites viuen amb molta il·lusió que els seus pares i familiars puguin venir a l'escola a compartir sabers, costums i valors".

Anàlisi dels programes que es duen a terme per atendre a la diversitat cultural

Després de tenir l'oportunitat de conèixer les diferents actuacions educatives que es desenvolupen a les dues escoles de Ripoll analitzades per atendre a la diversitat cultural, crec oportú fer una anàlisi constructiva d'aquests, la qual la fonamentaré relacionant-la amb una escola de Vic, l'Andersen, per tal de conèixer dues perspectives diferents, ja que aquesta última escola disposa d'un alt nombre d'infants estrangers escolaritzats.

ACTUACIONS EDUCATIVES PER ATENDRE LA DIVERSITAT CULTURAL		
Els Salesians de Ripoll	El Joan Maragall de Ripoll	L'Andersen de Vic
<ul style="list-style-type: none"> ○ Suport LIC ○ Pla d'acollida per a infants d'incorporació tardana 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Suport LIC ○ Pla d'acollida per a infants d'incorporació tardana ○ A Infantil, les famílies autòctones i al·lòctones, tenen la possibilitat de venir a l'escola a fer classes als infants, per tal d'incentivar 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Suport LIC ○ Pla d'acollida per a infants d'incorporació tardana ○ Desdoblaments ○ Noves metodologies d'aula: treball per racons, tallers, reagrupaments. ○ Diferents pares i

la relació família –
escola – entorn.

mares vénen a
l'escola a explicar la
cultura pròpia, per
tal d'acostar els
infants a les
diferents realitats.

- Aprofiten les
diferents activitats i
festes culturals
dues a terme a
l'escola per
aproximar a les
famílies
nouvingudes a
l'ambient escolar i,
per tant, tenir
l'oportunitat
d'integrar-se amb
major facilitat.

Tenir la possibilitat de conèixer dues realitats, d'entendre la immigració com un element que adopta un valor o un altre en funció del context en la qual s'interpreta, et permet ser més crítica en els diferents processos d'integració que es duen a terme des de les escoles per incorporar els nens i nenes d'origen estranger.

És ben cert que disposar d'un alt nombre d'infants immigrants a les escoles obliga a les diferents institucions recercar noves perspectives de treball, les quals facilitin l'adquisició dels diferents conceptes a tot l'alumnat. A més, d'altra banda, potencia que les diferents persones de l'àmbit educatiu, busquin els diferents beneficis que pot proporcionar la presència de diversitat cultural a les escoles.

Per tal de corroborar aquest aspecte, m'agradaria que tinguéssim en compte les diferents activitats que es duen a terme a les tres escoles. D'una banda, als Salesians de Ripoll i al Joan Maragall es realitzen activitats i programes que tenen com a única finalitat incorporar a l'alumnat dins l'ambient escolar. No obstant, en aquesta última escola si s'estan iniciant nous programes que estan encaminats a assolir nous objectius, com seria el cas d'incentivar, a l'etapa d'educació infantil, la relació entre famílies nouvingudes i escola, a partir de la participació activa d'aquestes famílies amb els infants del centre. D'altra banda, però, si tenim en compte les diferents activitats que es duen a terme a l'Andersen, veure'm que aquesta escola realitza un ventall de programes molt més amplis, quelcom que podem justificar si tenim en compte que aquest centre escolar a partir de l'any 1997, a conseqüència d'un pacte que es va aprovar des de l'Ajuntament de Vic, per tal que s'evités la creació de guetos a les escoles, es va fusionar amb l'escola Balmes, la qual disposava d'un alt índex d'infants estrangers. Així doncs, a partir d'aquell moment la immigració va esdevenir un element de gran transcendència per l'Andersen, el qual es va veure obligat a reestructurar la seva gestió educativa, per tal d'oferir a tot l'alumnat la possibilitat de prosperar en funció de les seves necessitats i capacitats.

Aleshores, el fet que a l'Andersen es realitzen més activitats per gestionar i aprofitar la diversitat cultural que a les escoles de Ripoll, té un per què clar. D'una banda, perquè la immigració fa aproximadament 10 anys més que a les escoles de Ripoll que esdevé un aspecte rellevant per ser orientat i treballat a l'escola. I, d'altra banda, aspecte que té conseqüència d'aquest últim, que l'experiència de gestió adquirida al llarg dels anys i tenint en compte que tenen un alt nombre d'infants estrangers, els ha permès tenir una visió molt més àmplia del pluralisme social dins les escoles i, consegüentment, aprofitar-lo per enriquir l'aprenentatge dels petits i petites del centre.

3.2.5 Tres vides, tres tipus d'immigració

A través d'aquest apartat tindrem l'oportunitat de fer un petit recorregut relatiu del que ha estat el procés migratori i d'integració en diferents moments de la vida. Dic relatiu, perquè únicament partim de la història i experiències de tres vides diferents i,

per tant, no es fa una anàlisi exhaustiva de diferents persones d'un mateix any històric. No obstant això, a partir d'aquesta recerca, podem extreure diferents conclusions, les quals podrem corroborar amb les dades obtingudes durant el procés d'elaboració de la fonamentació teòrica.

Vegem a continuació les diferents vides de les tres persones entrevistades i, tot seguit, l'anàlisi i conclusions extretes a partir de tota la informació recollida.

Pilar Vital i Bautista (Valencia de Alcántara, Càceres, 1933)

La Pilar és extremenya de naixement, és una senyora extravertida i que s'expressa amb català amb total normalitat. Va arribar a Catalunya, concretament a Ribes de Freser, l'any 1947, amb 14 anys.

El motiu que va portar a la seva família a deixar el seu lloc d'origen, Valencia de Alcántara, va ser perquè durant la primera meitat del segle XX, la indústria tèxtil de Ribes de Freser necessitava mà d'obra, fent que fos una promesa d'una vida millor per a moltes famílies immigrants. A més a més, d'altra banda, al seu lloc d'origen, com diu la Pilar³ " - no hi teníem res, estàvem al servei dels terratinents i la vida política estava sent molt dura a conseqüència de la postguerra, entre veïns hi havia moltes represàlies. A més, no teníem suficients recursos per sobreviure. Amb 6 anys em vaig veure obligada a fer contraban de pell de budell creuant la frontera de Portugal, per poder ajudar a casa. Per tant, no vaig tenir l'oportunitat d'anar a l'escola. Paral·lelament, treballava a casa d'uns senyors, fent de minyona: els feia i servia el menjar, feia la bugada, la neteja de la casa i tot allò que em demanaven".

Va arribar a Catalunya amb el tren "Correo", amb poca roba i amb ganes de conèixer aquest nou indret on havien immigrat. La Pilar recorda aquest viatge de 3 dies com un camí llarg però divertit, perquè per a ella i tota la seva família significava un ascens positiu per a les seves vides, ja que els havien promès una millor vida.

³ Entrevista a **Pilar Vital i Bautista**, entrevistada per conèixer la seva experiència d'integració, Annex 6 pàg. 77

Ella assegura que des del primer dia que van arribar a Catalunya els van tractar molt bé, no els van regalar res però sí els van ajudar i els van donar l'oportunitat de prosperar: “- Estimo molt Catalunya, el català, mai vam demanar res, però tothom ens va ajudar molt. Mica en mica vam aconseguir adaptar-nos a un indret que desconeixíem. Sóc la gran de 15 germans i em fa molt feliç recordar tot el que vam viure quan vam arribar aquí. Sempre defensaré Catalunya, passi el que passi, perquè vam arribar amb res i ara puc dir que he tingut la possibilitat de formar una família, a la que estimo molt”.

No obstant això, un cop instal·lada a Catalunya, la Pilar no va tenir la possibilitat d'incorporar-se a cap escola, perquè es va veure obligada a treballar a la fàbrica tèxtil de Can Recolons, a Ribes de Freser, per tal de poder ajudar als seus pares”.

Lourdes Morillo i Jiménez (Cabra, Córdoba, 1966)

La Lourdes és andalusa de naixement, és una dona alegre, divertida i amb moltes ganes de conèixer. Va arribar a Catalunya, concretament a Sant Joan de les Abadesses, l'any 1974, amb 8 anys. Parla el català perfectament.

El motiu que va portar a la seva família a deixar el seu lloc d'origen, Cabra, va ser perquè el propietari de la fàbrica tèxtil Espona de Sant Joan de les Abadesses buscava famílies nombroses perquè vinguessin a treballar. Gràcies al contacte d'altres famílies cordoveses amb la fàbrica, van tenir l'oportunitat de conèixer l'oferta i immigrar a un poble en el qual els havien ofert una vida millor: una llar a la colònia del poble, feina per a totes aquelles persones de la família que estaven en edat de treballar, accés a l'escola per als petits i petites, roba, material escolar, estris necessaris, etc.

A més, obrien una nova porta, un nou camí que els il·lusionava i els donava la possibilitat d'estar tota la família plegada. “- El meu pare immigrava a França, el meu germà a Alemanya, estàvem vivint una situació compromesa, perquè no teníem l'oportunitat d'estar junts. El meu pare no volia que haguéssim de distanciar-nos tant, que estiguéssim dispersats arreu d'Europa. Quan ens van oferir la possibilitat de venir

a Sant Joan de les Abadesses, els meus pares van acceptar-ho de seguida i vam venir plegats a fer una nova vida a Catalunya⁴”.

La Lourdes i la seva família va instal·lar-se al nou indret al gener de 1974, quan ella tenia tant sols 8 anys; edat en plena etapa escolar. Malgrat que van arribar quan el curs acadèmic ja feia uns quants mesos que havia començat, els van donar l'oportunitat, a ella i a tres dels seus germans, d'incorporar-se a l'escola el dia següent d'haver arribat al poble. “- La fàbrica es va cuidar de tot. Vam arribar a Sant Joan de les Abadesses i el dia següent ja anàvem a l'escola. A més, ens van facilitar tot el material escolar que necessitàvem per seguir les classes”.

D'altra banda, assegura que la incorporació de l'escola va ser molt acollidora. “ – Tinc en ment el meu primer mestre, em va acollir molt bé i els meus companys i companyes de classe també. De fet, a dia d'avui, encara recordem plegats aquells primers moments que vaig viure quan vaig arribar a l'escola. Em va ajudar molt tothom. A mi i a tots els meus germans”.

Cal fer explícit que, com em va dir la Lourdes, a l'escola no li van fer cap tipus d'adaptació curricular, ja que moltes assignatures, a conseqüència de la dictadura, encara s'impartien amb castellà. A més a més, assegura que mestres, companys i botiguers del poble, els van ajudar, a ella i a la seva família, a aprendre el català.

Recorda l'acollida a Sant Joan de les Abadesses com a molt positiva. La gent els va rebre d'una forma molt oberta, valorant la seva presència com l'auge d'habitants del municipi i la progressiva evolució d'aquest. “ – Anàvem a les botigues i tothom s'alegrava de la nostra arribada. A més, des de la fàbrica ens van ajudar molt a integrar-nos ràpidament. Com que quan vam arribar no teníem suficients diners per comprar, una senyora de la fàbrica va acompanyar a la meva mare a les diferents botigues del poble a dir-los que si ens podien fiar, durant la primera setmana, les diverses compres que necessitàvem fer. Tothom va dir que sí i estaven molt contents, perquè sabien que a llarg termini, a conseqüència de ser una família molt nombrosa,

⁴ Entrevista a **Lourdes Morillo i Jiménez**, entrevistada per conèixer la seva experiència d'integració, Annex 7 - pàg.78

seríem una família que ajudaríem a progressar i sobreviure els petits comerços del municipi”.

Nena Àlies (Marroc, 2002)

La nena àlies és marroquina de nacionalitat, és una nena tímida i dolça. Va arribar a Catalunya, concretament a Ripoll, l'any 2008, amb 6 anys. Parla perfectament el català.

El motiu que va portar a la seva família a deixar el seu país d'origen, Marroc, va ser perquè el seu pare, anys abans que ella arribés a Ripoll, va haver d'immigrar cap a Catalunya a buscar una millor vida per a la seva família. Va buscar feina i quan va ser conscient que tenia els suficients recursos per mantenir a la seva família i sobreviure dins d'aquell nou indret, va comprar-los els bitllets perquè construïssin, conjuntament, una nova vida a Ripoll.

La nena àlies va iniciar el curs el mateix any d'arribada a Catalunya, a l'escola Salesians de Ripoll. On, actualment, hi segueix estudiant. Assegura que la rebuda al centre va ser acollidora i que els i les mestres li van oferir diferents recursos, entre ells el suport lingüístic esmentat anteriorment, per tal que pogués incorporar-se, mica en mica, al ritme escolar de la seva classe.

D'altra banda, tot i que la relació amb els docents assegura que ha estat sempre positiva, no valora de la mateixa manera la relació amb els companys i companyes, perquè, en diferents circumstàncies, ha sentit comentaris discriminatoris que no han sigut fàcils per a ella. Fent referència a aquest aspecte i explicitant que és una de les alumnes estrangeres que vaig tenir a l'aula durant les meves últimes pràctiques del grau en mestre d'educació primària, m'agradaria mostrar-vos un escrit que va realitzar un dia quan el tutor els va proposar que escrivissin lliurement.

Quan una persona ve d'un altre lloc, se sent estranya i no coneix a ningú. Passa pel costat dels seus companys i companyes de classe i comencen a parlar i a dir coses d'ell. Després, el nen es tanca i es queda en un racó sol. A més, també li costa parlar i entendre el que li diuen i es troba estrany al costat dels altres nens i nenes.

De vegades hi ha dies que no vol anar a l'escola, els seus pares li demanen què li passa i ell no respon. No sap com explicar als seus pares les seves sensacions. Però, uns quants dies més tard,

el nen decideix parlar-ho amb els de casa seva i explicar-los-hi que té molta por que el deixin sol perquè ve d'un altre país o perquè no parla la mateixa llengua.

Però arriba el dia que el nen pensa: “- Això que em fan a mi no els agradaria que jo els hi fes a ells”. Llavors, decideix parlar amb ells i explicar-los-hi el que li passa. Ells ho entenen i li demanen perdó i li asseguren que faran el possible perquè tot vagi millor⁵.

A través d'aquest petit escrit, tenim l'oportunitat de veure reflectides algunes de les sensacions que la nena àlies va poder viure en el seu moment d'arribada i, fins i tot, al llarg de la seva trajectòria d'escolarització, la qual encara continua i, a nivell de relacions, no ha estat fàcil. “En diferents situacions m'he sentit exclosa quan algun company o companya m'ha dit que no volia anar al mateix grup que jo. Em fan sentir malament, perquè som iguals, tampoc som tan diferents. Jo també em mereixo tenir les mateixes oportunitats que ells⁶”.

Anàlisi progressiu de les diverses immigracions analitzades

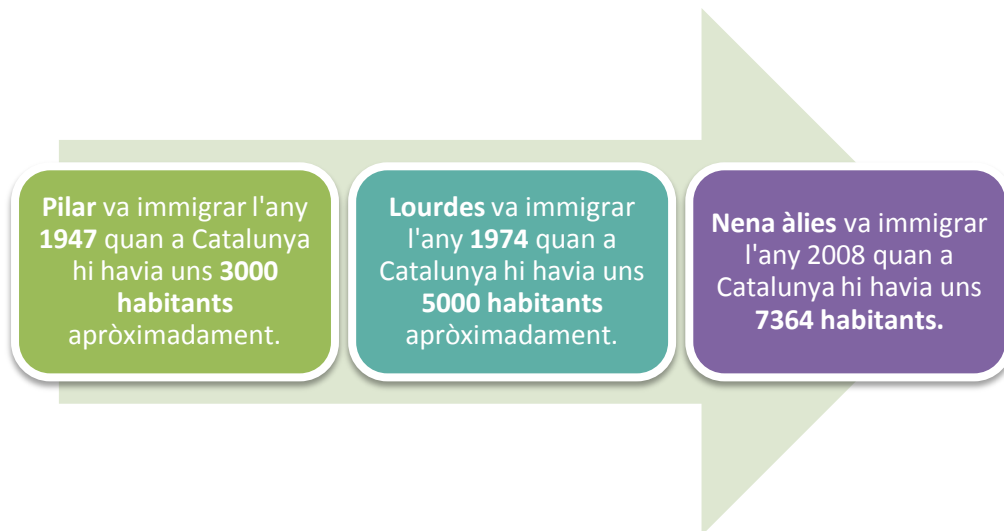
A través de la vida d'aquestes tres persones, totes nascudes en moments històrics i socials diferents, tenim l'oportunitat de fer una reflexió de com ha sigut el procés migratori i com aquest s'ha gestionat des de les escoles.

En primer terme, m'agradaria contextualitzar el tipus d'immigració que es dona en cada cas, per tal de fer un petit comentari comparatiu de la transcendència que pot arribar a tenir una immigració o una altra en funció de l'evolució demogràfica de Catalunya.

Partint del gràfic I (pàg.13), en el qual hi veiem clarament reflectida l'evolució demogràfica de Catalunya, podem fer explícit que segurament el tipus d'immigració que ha viscut cadascuna de les persones entrevistades té un valor i una repercussió diferent.

⁵ Escrit que va redactar la Nena àlies en una classe de català, quan el mestre els va dir que fessin una redacció de temàtica lliure.

⁶ Entrevista a **Nena àlies**, entrevistada per conèixer la seva experiència d'integració, Annex 8 - pàg.80

Fletxa I. Any de naixement de la persona entrevista i quantitat d'habitants de Catalunya en cada any respectiu.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les entrevistes

Per corroborar la hipòtesi formulada, utilitzarem les dades anotades a la fletxa I, la qual ens permet fer evident que la immigració viscuda per cada persona entrevistada es troba en un escenari demogràfic de Catalunya concret.

En el cas de la Pilar, la qual va arribar a Catalunya l'any 1947, es va trobar amb una comunitat autònoma que no sobrepassava els 3.000.000 milions d'habitants. A diferència de la Lourdes que quan van arribar n'eren 5.000.000 aproximadament i de la nena àlies que n'eren 7.346.000.

Així doncs, a partir d'aquestes dades, i partint de la informació obtinguda a la fonamentació teòrica, podem corroborar que el procés migratori viscut per la Pilar i fins i tot per la Lourdes, dista del que va viure la nena àlies, ja que aquesta última es va trobar en un indret molt més habitat, en el qual, a conseqüència de la crisi, disposava d'un nombre menor de recursos per afrontar l'auge creixent d'habitants a Catalunya.

D'altra banda, és important recordar que les famílies de les tres persones entrevistades compartien el mateix objectiu en el moment en què van decidir immigrar cap a Catalunya: buscar millor vida. No obstant això, no totes tres ho feien amb les mateixes condicions, ja que la Pilar i la Lourdes van deixar el seu lloc natal per anar a viure a un nou lloc on sabien segur que hi trobarien una vida millor: feina,

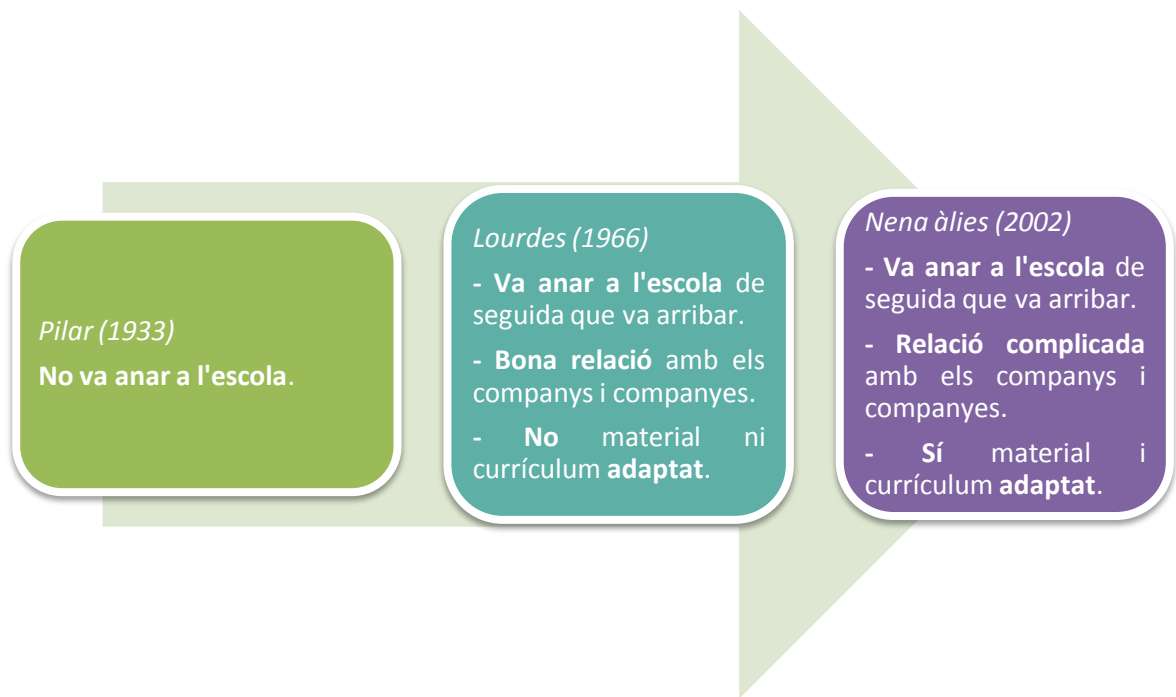
escola pels petits i petites, roba i material necessari per afrontar el primers instants de supervivència.

A la família de la Pilar els van oferir feina a la fàbrica tèxtil de Can Recolons, Ribes de Freser i a la família de la Lourdes a la fàbrica tèxtil Espona a Sant Joan de les Abadesses. En canvi, a la família de la nena àlies no els van oferir cap feina segura. El pare d'aquesta nena va immigrar a Catalunya sense res, amb l'esperança que trobaria un millor indret on viure, per tal d'aconseguir una vida més segura i esperançadora per a la seva família, la qual va portar a Catalunya quan va adonar-se que el seu objectiu podia fer-se realitat.

Per tant, prenent de referència aquesta última reflexió, podem veure, en aquests casos en concret, que hi ha hagut un canvi entre les dues primers immigracions i l'última. D'una banda, perquè les dues primeres, les quals pertanyen a la primera i segona onada migratòria de Catalunya, són migracions estatals i l'última, la qual forma part de la tercera onada migratòria, és una migració extraestatal.

D'altra banda, un altre canvi que veiem explícit a través de l'obtenció i anàlisi de dades, és que en les dues primeres migracions immigren tots els components de la família i, en canvi, en la tercera, únicament immigra a Catalunya un membre d'aquesta. Aquí doncs, entra en joc un altre procés migratori: el reagrupament familiar, el qual és un procés legal que duu a terme una persona estrangera resident al indret immigrat, en aquest cas Catalunya. En aquest se li possibilita l'oportunitat, en el cas que disposi d'autorització de residència i treball, de portar a Catalunya, en aquest cas, les persones del seu nucli familiar bàsic que viuen en el seu país d'origen.

Seguint un mateix fil conductor, però parlant de la vessant educativa, veiem una diferència evident entre les tres persones entrevistades:

Fletxa II. Escolarització de les tres persones entrevistades.
 Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les entrevistes

D'una banda, la Pilar, no va tenir l'oportunitat d'anar a l'escola. A conseqüència de la situació familiar en què es trobava, es va veure obligada a treballar a la fàbrica de Can Racolons per ajudar a la seva família. Aspecte que, actualment, no podria esdevenir així, ja que l'educació obligatòria és fins els 16 anys i ella, en el seu moment, en tenia 14. No obstant, en aquell llavors, un infant a partir d'aquesta edat ja no se l'obligava a estudiar.

En el cas de la Lourdes, la situació va ser positiva tant per a ella i els seus germans petits, ja que els van donar l'oportunitat d'anar a l'escola de seguida, com pels seus pares i germans grans que estaven en edat de treballar, perquè els van donar la possibilitat d'incorporar-se a la plantilla de treballadors de la fàbrica tèxtil Espona de Sant Joan de les Abadesses, els quals buscaven gent per contractar.

A nivell escolar, fet que pot venir condicionat perquè era una de les primeres onades migratòries presents en el municipi i la qual no es va caracteritzar per ser una migració alta a nivell de nombre de nous nats, des de l'escola no li van oferir ni material ni un currículum adaptat perquè s'integrés amb major facilitat al ritme acadèmic de l'aula i

escola en general. No obstant, fet que va corroborar la mateixa Lourdes, segona persona entrevistada, aquest fet va esdevenir així perquè malgrat que la llengua era diferent, no hi havia més diferències més enllà d'aquesta. Ella compartia els mateixos hàbits, costums i tradicions que els infants de l'escola del municipi, quelcom que li va permetre integrar-se amb major facilitat a la dinàmica del centre i nucli d'amistats.

D'altra banda, el fet que s'incorporés l'any 1974, últim any que les escoles van ser regides i orientades per l'exigent dictadura de Franco, també va fer que l'adaptació fos més fàcil, ja que diferents assignatures s'impartien amb castellà, quelcom que va donar-li un clar avantatge perquè aprengué, paral·lelament, la llengua que poc després esdevindria vehicular per a l'aprenentatge dels diferents continguts curriculars de l'escola.

Finalment, en el cas de la nena àlies, la situació familiar durant el període de migració no va ser un procés fàcil. D'una banda, perquè es van veure obligats, el seu nucli familiar bàsic, a immigrar per separat, fent que això comportés la distància entre ells durant un temps. D'altra banda, el cònjuge que va immigrar a Catalunya a buscar una vida millor, venia amb l'esperança de trobar feina per oferir un estabilitat a la seva família, però en cap moment algú li va assegurar que compliria els seus propòsits.

Pel que fa referència a l'àmbit educatiu i les relacions socials dins d'aquest, fent explícit que és una nena escolaritzada actualment, podem interpretar la informació obtinguda de la següent manera:

D'una banda, analitzant el fet que des de l'escola sí ha rebut una acollida personalitzada, la qual ha estat fonamentada per l'adaptació de diversos materials escolars i el reforç lingüístic per adquirir amb major facilitat la llengua d'aprenentatge de l'escola i del municipi a on resideix, podem corroborar, prenent de referència a la Lourdes i l'evolució del nombre de persones estrangeres immigrades a Ripoll, que en l'actualitat les escoles estan més conscienciades amb la necessitat que suposa preparar un entorn educatiu ric a nivell de recurs pedagògics i curriculars que permetin a tots els infants tenir les mateixes igualtats d'oportunitats.

Malgrat Ripoll hagi sigut i segueixi sent un municipi amb poca immigració, és evident, a partir de les dades recollides, que les diverses escoles s'han vist obligades a replantejar l'organització i funcionament de l'escola per tal d'atendre el nou escenari pluricultural que ha anat creixent amb el pas del temps. Un escenari que dista del vigent en el període en què van immigrar la Pilar i la Lourdes, ja que tot i que va ser un procés migratori que va arrencar amb força, es tractava d'una migració estatal, fent així que les diferències entre els habitants del municipi i les persones que havien immigrat d'arreu d'Espanya, no fossin pronunciades i, per tant, l'adaptació i integració fos molt més efímera i senzilla. En canvi, en el cas de la nena àlies, apareix la necessitat de propiciar entorns adaptats, els quals facilitin a l'infant estranger incorporar-se, mica en mica, en un ambient diferent, ple de circumstàncies noves que poden no ser del tot fàcils per a ells i elles, ja que parteixen d'uns costums, tradicions i cultures diferents a les d'aquí. A més, per fer més èmfasi en aquest aspecte i recuperant la informació obtinguda a través de les diferents entrevistes realitzades, cal fer explícit que l'ètnia magribina, concretament, no valora l'educació de la mateixa manera que és valorada per les altres cultures, ja que aquesta interposa altres necessitats per sobre de l'educativa, fent així que sigui un aspecte que pugui dificultar el procés d'ensenyament – aprenentatge de l'infant.

Per tal d'emfatitzar aquest aspecte, m'agradaria posar de manifest un comentari que em va dir la nena àlies en el moment en què vaig formular-li la següent pregunta:

- Com valoren els teus pares l'oportunitat que tens d'anar a l'escola?
- No em diuen massa res sobre aquest tema, només em demanen si han de firmar alguns exàmens. Ells saben que vaig a l'escola, però quan arribo a casa no em demanen si he de fer deures o si m'ha anat bé.

A partir d'aquest comentari, el qual, en el meu cas, s'allunya molt de l'experiència viscuda, podem extreure'n una conclusió relativa, que ens permet, en certa mesura, corroborar el fet que algunes famílies magribines, a conseqüència de falta de contacte proper amb les institucions educatives i partint que vénen d'un indret en el qual l'educació és enfocada i valorada de diferent manera, no valoren l'oportunitat que estan tenint els seus fills i filles d'anar a una escola i formar-se pel seu futur immediat.

Paral·lelament al comentari de la nena àlies, els docents entrevistats em van assegurar que les famílies magribines no viuen l'educació com la vivim nosaltres, fent així que la relació entre escola – família sigui molt més distant. Asseguren que no s'interessen gaire en fer entrevistes per conèixer el procés educatiu del seu fill o filla i que ha de ser l'escola l'encarregada de propiciar aquestes trobades, les quals no sempre es duen a terme perquè les famílies nouvingudes no hi assisteixen. Aspecte que pot venir corroborat perquè no es veuen capaces de mantenir una conversa llarga amb altres persones que parlen un idioma diferent al seu. Així doncs, aquest és un aspecte que, en la mesura del possible, l'escola ha de tenir-lo en compte i treballar-lo, per tal que, mica en mica, malgrat sigui un procés lent i difícil, les famílies tinguin l'oportunitat de sentir-se ateses i compreses per les seves circumstàncies.

D'altra banda, pel que fa referència a les relacions socials entre els companys i companyes, cal fer explícit que és un tema complicat, ja que diferents factors poden condicionar la bona consolidació d'aquestes.

Des del meu punt de vista i fet que he pogut afirmar després de recollir les dades obtingudes i de parlar amb diferents persones del municipi, me n'he adonat que molta gent quan parla d'immigració, referint-se en els diferents temes que la conformen, s'adrecen únicament a una ètnia concreta, la magribina, quelcom que fa que vegin les altres cultures: xinesa, russa, sud-americana, etc. com un tema extern a la immigració. Malauradament, aquest aspecte ocasiona que les diferents despeses econòmiques que suposa crear processos d'integració per a les persones estrangeres per tal que puguin formar part de la nostra societat, es carregui únicament a la cultura magribina i, consegüentment, que les persones que estan en contra de les ajudes que se'ls ofereix perquè puguin integrar-se, consensuin un conjunt de creences generalitzades d'aquest col·lectiu en concret, fent que, en diferents circumstàncies, mostrin actituds hostils i desconfiades i una visió negativa envers aquest.

Lamentablement, aquest conjunt d'estereotips que la societat atorga a un col·lectiu determinat i, a partir dels quals, es proliferen un conjunt de creences equívokes, condiona que les relacions socials entre autòctons i persones nouvingudes sigui un aspecte delicat.

Així doncs, a partir de les observacions que vaig tenir l'oportunitat de fer al llarg del meu període de pràctiques a l'escola Salesians de Ripoll i partint de les diferents informacions recercades en la fonamentació teòrica, crec que la millora manera de justificar les dificultats que la nena àlies està patint durant el seu procés d'adaptació i incorporació social, sobretot dins l'àmbit escolar, entre companys i companyes d'aula, és que la societat està incentivant, generació en generació, actituds de connotació negativa, fent que les persones autòctones tinguin una visió estigmatitzada de les persones nouvingudes, especialment les d'origen magribí i, consegüentment, etiquetin totes les seves accions en un mateix àmbit i circumstància, barrant la possibilitat de fomentar una societat regida per la riquesa del pluralisme cultural.

4. Conclusions

Arriba el moment de fer una síntesi de la interpretació realitzada a través de la informació obtinguda, tot corroborant-la a partir de la fonamentació teòrica, per tal de donar resposta a les diferents preguntes que vaig plantejar-me en el moment d'estructurar el treball cap a una perspectiva de recerca o una altra:

- La immigració viscuda a una escola pública i una de privada. Mateixa perspectiva?
- El moment actual, una barrera per a la cohesió social i, consegüentment, pel bon funcionament escolar?
- El municipi de Ripoll camí a una integració social d'assimilació, gütització o interculturalitat?

Vaig iniciar la recerca plena d'inquietuds, amb ganes de descobrir, conèixer i aprendre nova informació que m'ajudés a donar resposta a totes aquestes i, consegüentment, pogués justificar les diferents hipòtesis en base a l'evidència recercada.

Així doncs, després d'obtenir la informació necessària, a través d'entrevistes i el contacte directe amb una de les dues escoles analitzades, de comparar i interpretar els resultats obtinguts, és el moment d'exposar les conclusions extretes:

En el moment en què vaig començar la recerca, a recollir informació que em permetés conèixer aspectes referents a la immigració a Ripoll, vaig preguntar-me quines eren les perspectives que tenia jo sobre aquest àmbit, per tal que no condicionessin a la meva recerca i, alhora, fossin un referent que m'ajudés a establir comparacions constructives.

Per tal de fer explícites les idees que tenia sobre aquest àmbit, m'agradaria dir que partia de la realitat vigent a la població de Vic. Un municipi amb un alt percentatge d'immigració, en el qual totes les escoles tenen un alt índex d'infants estrangers. Una realitat que dista molt de la de Ripoll, ja que el Ripollès és la comarca de Catalunya amb el percentatge més baix d'immigració (8%).

Partint d'aquesta idea i de les interpretacions realitzades, he pogut evidenciar que el percentatge d'immigració és un factor que condiona directament a la gestió organitzativa d'un municipi i de les seves administracions, una d'aquestes, els centres escolars, els quals s'han vist obligats a reestructurar el seu funcionament, adaptant diversos materials per tal que els diferents infants, tant els autòctons com els al·lòctons, tinguin l'oportunitat d'adquirir els conceptes bàsics que conformen els currículums de primària.

No obstant, malgrat que davant l'auge progressiu d'infants estrangers escolaritzats a les escoles, els equips directius d'aquestes s'han vist obligats a canviar algunes de les seves gestions educatives, no han sigut canvis molt prolongats, els quals hagin suposat una reestructuració complexa del funcionament escolar. Aquest fet puc corroborar-lo a partir d'una intervenció de les mestres entrevistades a l'escola *Els Salesians de Ripoll*: "Valorar la immigració de la nostra escola com un aspecte positiu per a nosaltres és complicat, perquè a cadascuna de les nostres aules hi ha una mitjana de dos infants estrangers. A més, no és un factor que dificulti a l'alumnat assolir els diferents continguts, perquè és viable crear dos nivells en una mateixa aula, el mateix que succeeix quan a l'aula hi ha infants amb altres necessitats especials. El que realment dificulta el bon funcionament d'una escola és un ambient d'aula disruptiu, el qual no permeti al docent dur a terme les diferents classes amb normalitat⁷"

Un factor que dista del vigent a les escoles de Vic, les quals s'han vist obligades, en el cas concret de l'Andersen, a reestructurar, en algunes circumstàncies, el funcionament de les classes habituals, innovant amb noves metodologies: tallers, reagrupaments, treball per racons, etc., per tal de fomentar una atenció molt més personalitzada i poder arribar a les necessitats de tots els infants.

Per tant, és transcendental remarcar que la immigració pot ser valorada diferent en funció del context en el qual s'interpreta, ja que les necessitats que hi ha en una escola amb molta immigració dista de les que hi ha en una escola amb poca immigració. No obstant, el fet que hi hagi un alt índex d'infants estrangers i que, per tant, s'hagin d'adaptar diferents aspectes, no significa que la immigració es valori com una barrera

⁷ Entrevista a **Glòria Tudanca**, mestra de l'escola Els Salesians de Ripoll, Annex 2 - pàg.70

per al bon funcionament de l'escola, sinó tot el contrari. Vegem a continuació la concepció d'una de les mestres de l'Andersen sobre aquest aspecte: "La diversitat cultural és un aspecte enriquidor per a l'aprenentatge dels infants, ja que l'escola és un reflex de la societat i, per tant, si volem que la societat funcioni a l'escola s'ha de reflectir aquesta nova societat plural, per tal que els infants puguin viure amb la diferència i la diversitat de costums⁸"

Seguint aquest fil conductor i partint del que va succeir a les escoles de Ripoll, abans que es dugués a terme l'aprovació del pacte de matriculació, una de les dues escoles analitzades, *Els Salesians de Ripoll*, tenia un percentatge d'immigració molt baix (1,81%), el qual distava del percentatge registrat en aquell moment al municipi (5,88%), ja que els infants s'escolaritzaven a les escoles públiques d'aquest. D'altra banda, el *Joan Maragall*, l'altra escola analitzada, sempre ha tingut, en relació al percentatge del municipi, un nombre més alt d'immigració.

Aquestes circumstàncies citades en anterioritat, han condicionat directament a la concepció i valoració que ambdues escoles tenen de la immigració. No obstant, no és un fet que vingui condicionat únicament pel nombre d'infants estrangers escolaritzats al llarg dels cursos acadèmics, malgrat tingui una rellevància important, sinó que hi ha altres factors que condicionen negativament a l'acceptació i valoració positiva de la immigració: l'economia.

Malauradament, especialment en el moment actual, hi ha moltes famílies, tant les novingudes com les autòctones, que no poden fer front al pagament de les diferents quotes, quelcom que suposa, per l'administració de les escoles, especialment a les privades i concertades, perquè depenen en gran part d'aquests diners, un malestar creixent davant el gran nombre d'impagats.

En el moment en què es va aprovar el pacte de matriculació, les escoles concertades del municipi rebien un ajut econòmic, el qual cobria una gran part dels impagaments ocasionats per l'auge d'immigració en aquestes. Així doncs, dur a terme aquest pacte no va esdevenir un problema per a les diferents administracions. D'una banda, el Joan Maragall i el Tomàs Raguier, les dues escoles públiques, aconseguien el propòsit que

⁸ Entrevista a **Marta Pladevall**, mestra de l'escola Andersen de Vic, Annex 5 - pàg.75

perseguien: distribuir equitativament les escolaritzacions dels infants immigrants, per tal que no es formessin guetos ètnics i la immigració pogués veure's reflectida en les diferents escoles del municipi. I, d'altra banda, les escoles concertades tenien l'oportunitat d'incorporar als infants estrangers a les seves escoles, gràcies a les subvencions que rebien des de la generalitat. No obstant, actualment, aquest aspecte no es dóna d'aquesta manera. Als Salesians de Ripoll ja no reben cap ajut econòmic i, per contra, el nombre d'infants estrangers matriculats en aquesta escola ha anat ascendint amb el pas dels anys, per tant, consegüentment, creix el nombre d'impagats. A més, s'hi suma el fet que a banda de les dificultats econòmiques que tenen les famílies nouvingudes, ara també en tenen les autòctones, ja que la situació actual del país ha reduït bruscament la disposició de recursos econòmics que permetin a les diferents famílies fer front a les diverses quotes anuals.

Davant d'aquesta situació, les dues escoles analitzades viuen i entenen la immigració des d'una perspectiva diferent. D'una banda, al Joan Maragall, únicament es paga una quota anual d'uns 60€ aproximadament, quelcom que fa que no sigui tan complicat complir amb les despeses, tot i que des de l'escola asseguren que hi ha famílies que els és difícil pagar-ho. No obstant, davant d'aquesta situació, se'ls dóna l'oportunitat d'anar-ho pagant al llarg del curs acadèmic. D'altra banda, als Salesians de Ripoll, la quota és molt més elevada. Cada nen i nena, mensualment, ha de pagar 50€, quelcom que suposa un total de 450€ per curs acadèmic. Per tant, és molt més difícil, per aquelles famílies amb pocs recursos econòmics, dur a terme el pagament.

Per corroborar el fet que a cada escola es valora la immigració d'una manera diferent, m'agradaria explicitar dues de les idees que em van transmetre al llarg de dues entrevistes en el moment en què els vaig preguntar: *creieu que la immigració és un factor enriquidor per a la vostra escola?*. D'una banda, una mestra del Joan Maragall em va dir que sí, que des de l'escola s'intenta educar a l'alumnat amb una visió pluralista, per tal que puguin, posteriorment, adaptar-se en major facilitat a la societat que els envolta, caracteritzada per la diversitat de cultures. Asseguren que és una sort que els infants autòctons tinguin l'oportunitat de compartir amb infants d'altres països, perquè els dóna la possibilitat de tenir una visió més àmplia de la vida. D'altra banda, una mestra dels Salesians de Ripoll, davant la pregunta formulada

anteriorment, em va anunciar directament la dificultat que els comporta tenir infants estrangers a la seva escola. Així doncs, va interposar el valor econòmic per sobre del personal, oblidant-se de valorar o identificar els beneficis que pot suposar que els infants autòctons convisquin amb infants d'altres regions, els quals aportaran noves perspectives de vida, les quals enriquiran els punts de vista dels infants.

Malauradament, aquest aspecte de sobrevalorar els valors econòmics per sobre dels personals es un fet que es veu reflectit a la nostra societat. Estem forjant la construcció d'una societat etnocèntrica, la qual dificulta la cohesió social, ja que, com podem trobar en la fonamentació teòrica d'aquest treball, "cada grup social tendeix a la cohesió interna mitjançant la creació d'un sentiment d'autoestima que referma el grup davant de tercers i que fent-ho reafirma la seva pròpia excel·lència respecte als altres" (Savater, 1995 dins de Joan Comas 2000), ocasionant així la proliferació d'actituds hostils i desapropiades cap els diferents col·lectius d'origen estranger.

És ben cert que des d'algunes perspectives, la immigració s'ha valorat negativament. Sempre s'ha tingut por a la substitució ètnica, al fet que la cultura nouvinguda intenti sobrepassar els seus costums per damunt dels autòctons. No obstant, aquest sentiment de pertinença reneix amb molta més força en l'actualitat, ja que, prenent de referència la primera onada migratòria, la qual es caracteritzava per l'escassetat de mà d'obra a Catalunya, malgrat que les persones autòctones es mostressin, en diferents circumstàncies, poc inclinats a l'acceptació de costums aliens, no hi havia la problemàtica d'aconseguir feina, ja que Catalunya es trobava en un moment històric en el qual necessitava més mà d'obra per treballar. En canvi, actualment, aquestes circumstàncies no es donen així. Hi ha molta mà d'obra i escassetat de recursos, quelcom que ocasiona crispació entre les persones autòctones i les al·lòctones, perquè les primeres creuen que les últimes els roben la feina. Una situació que prolifera actituds negatives i estigmatitzades vers les persones nouvingudes, a les quals se les ha atribuït un conjunt de creences generalitzades que la societat utilitza per descriure els diferents membres d'aquest col·lectiu (Myers, 1995 dins de Prieto, R., Lombarte, S. I Montañez, X.)

Desafortunadament, la situació actual està sent una barrera per a la bona consolidació de les relacions entre persones de diferents cultures a Ripoll, concretament. A la sortida de les escoles les famílies nouvingudes i autòctones s'agrupen per separat, privant l'oportunitat de compartir sabers i opinions diverses. Estem potenciant la formació de societats segregades, allunyades del model intercultural que consolidaria una societat més cohesionada.

“El contacte permanent amb els diferents immigrants és la millor manera de disminuir el rebuig de la immigració, reduir la desconfiança, el sentiment negatiu més important envers els estrangers” (Colectivo Ioé, 1999 dins de Carbonell, Simó i Tort, 2002:37). Així doncs, des de les escoles, és necessari valorar la diversitat cultural com un aspecte enriquidor, tot buscant la interacció entre els individus, fent-los entendre que tothom té quelcom per aportar. Únicament d'aquesta manera caminarem cap a l'assoliment d'una societat que es reconeix en la diversitat, que valora les oportunitats que aquesta pot proporcionar als diferents individus que la conformen.

A tall de resum, davant la pregunta que dóna sentit a la recerca, *Diversitat cultural. Inconvenient o riquesa?*, podem corroborar, després de la informació recollida a través de les entrevistes realitzades i l'observació directa, les següents idees:

La immigració viscuda a una escola pública i una de concertada. Mateixa perspectiva?

La immigració es valorada com un aspecte més enriquidor a les escoles públiques de Ripoll. D'una banda, aquest fet esdevé així perquè disposen d'un nombre més alt d'infants estrangers escolaritzats i, a més a més, abans que s'aprovés el pacte de matriculació gestionat a nivell de poble, aquestes escoles rebien totes les escolaritzacions dels nens i nenes nouvingudes, fent que les escoles concertades disposessin d'un percentatge insignificants d'infants estrangers matriculats. Així doncs, aquest nou escenari plural dins de les escoles va iniciar-se anys abans a les escoles públiques, quelcom que fa que avui estiguin més preparades per atendre aquesta diversitat cultural. Aquest fet el podem corroborar explicitant que la immigració al Joan Maragall s'està encaminant cap a noves perspectives, ampliant les possibles

activitats a partir d'aquesta. Estan incentivant nous projectes, donant la possibilitat a les famílies al·lòctones i autòctones a formar part de l'ambient escolar del centre i, per tant, potenciar la relació entre les famílies i l'escola.

D'altra banda, hi ha altres aspectes que condicionen que les escoles públiques i concertades tinguin una perspectiva diferent de la immigració. Entren en joc valors que dificulten els processos de socialització i acceptació de la diferència: valors econòmics, fent que aquests últims s'interposin per sobre dels valors personals, dificultant la construcció d'una societat juvenil, a nivell d'escola, que entengui i compregui la diversitat cultural present en el nostre dia a dia.

El moment actual, una barrera per a la cohesió social i, consegüentment, pel bon funcionament escolar?

La situació actual està potenciant la construcció d'una societat segregada. Som racistes econòmics i davant de situacions de dificultat, com ho és la que estem vivint actualment, les actituds etnocèntriques i desapropiades cap als col·lectius estrangers van en augment: "ens roben la feina", "s'apropien de tots els ajuts", "se'ls atén a ells abans que a nosaltres".

Malauradament, aquest creixement d'actituds desfavorables, es veuen reflectides a l'escola. En aquesta hi ha un rebuig social cap a la diferència. Els infants vénen de casa carregats d'un munt de conceptes que els ensenyen els pares, si aquests viuen la immigració com una amenaça pel progrés de Ripoll i del país en general, els nens i nenes també tindran aquesta concepció. Així doncs, això dificulta el bon funcionament a nivell de relacions socials entre l'alumnat. No obstant això, a nivell de rendiment escolar no és un aspecte que dificulti a les escoles de Ripoll, ja que com que el percentatge d'infants escolaritzats és tan baix, els docents poden adaptar el nivell de l'aula a les necessitats que aquests infants presentin. A l'igual que ho poden fer per a tots aquells infants autòctons que també ho necessitin.

El municipi de Ripoll camí a una integració social d'assimilació, gütització o interculturalitat?

Desafortunadament, possiblement perquè l'augment d'immigració a Ripoll s'ha vist incrementat durant el període de crisi econòmica del municipi i del país, la integració s'està encaminant cap a una perspectiva que dificulta l'assoliment d'una societat intercultural, en la qual els diferents col·lectius, tant els autòctons com els al·lòctons, se'ls valori i accepti tenint en compte les seves particularitats, les quals poden afavorir la construcció d'una societat més cohesionada i respectuosa.

A la sortida de les escoles es fa palpable la resposta social d'integració present a Ripoll. Les famílies nouvingudes i les autòctones actuen per separat, no hi ha un intercanvi d'idees entre ambdues, aspecte que pot venir corroborat perquè les famílies immigrades poden sentir-se rebutjades dins d'un ambient que, com s'està fomentant des de fa molt temps, aposta per la unitat d'una única comunitat nacional, en la qual la cultura dominant és valorada com la única factible. Aleshores, davant d'aquesta situació, les famílies nouvingudes es troben en unes circumstàncies compromeses, ja que veuen desvalorats i rebutjats uns costums i valors a partir dels quals han estat criats, quelcom que, davant d'aquest debat intern, s'allunyen de l'ambient social, formant agrupaments amb les persones que comparteixen una mateixa perspectiva, potenciant la creació de guetos i, per tant, una societat segregada.

M'agradaria tancar aquestes conclusions exposant la gran transcendència que té, des de l'escola, "valorar positivament la diversitat i cercar l'enteniment i la interacció entre els individus, entenent que totes les persones tenen quelcom per aportar i per aprendre en un model social i cultural que reconegui i es reconegui en la diversitat" (Miquel, 2002: 204), ja que l'educació és el procés pel qual la societat transmet els seus coneixements, aptituds i valors a les noves generacions i, per tant, si volem crear una societat més tolerant, capaç de conviure en un món plural, ens cal educar els infants cap aquesta direcció, quelcom que permetrà, en la mesura del possible, "superar les visions etnocèntriques i conèixer i reconèixer les cultures dels grups immigrants" (Carbonell, Simó i Tort, 2002).

5. Reflexió personal

Arriba el moment de fer una síntesi i valoració del que ha significat per a mi dur a terme un treball d'aquestes característiques i, alhora, d'exposar quina és la meua opinió sobre la temàtica recercada.

En primer terme, m'agradaria dir que ha sigut tota una font d'aprenentatge dur a terme un treball de recerca centrat en la investigació i la discussió i anàlisi d'uns resultats, ja que al llarg del Grau en Mestre d'Educació Primària no havia elaborat un treball d'aquestes característiques. Així doncs, és interessant valorar aquesta possibilitat que se'ns ha brindat des de la universitat, de poder fer una investigació educativa en funció dels nostres interessos i inquietuds, la qual ens permet, en certa mesura, introduir canvis en la nostra xarxa de coneixement, amb la finalitat de millorar la pròpia acció educativa en un futur immediat.

D'altra banda, vull exposar la transcendència que ha tingut el canvi de rumb i perspectiva de la meua recerca educativa, partint del fet que, en un primer moment, aquesta pretenia desenvolupar-se a través d'una altra metodologia i, alhora, donava per sabuts i entesos aspectes de gran rellevància, els quals calia estudiar-los prèviament per tal de poder contextualitzar els posteriors estudis.

Així doncs, valoro positivament la reestructuració de la meua recerca, la qual m'ha permès descobrir i analitzar aspectes bàsics de la immigració a Ripoll i a les seves escoles, quelcom que m'obra les portes a noves recerques, a nous horitzons.

Finalment, he de dir que ha sigut un plaer molt gratificant dur a terme un estudi de la temàtica recercada, ja que és una branca que, des de fa molt temps, em despertava i desperta un interès molt gran. Un fet ocasionat per la situació actual, perquè malgrat hi hagi un sentiment de prosperitat, d'encaminar l'educació cap una vessant intercultural, mostrant en les diferents activitats un respecte i dret a la diferència, encara es segueixin proliferant actitud assimiladores, rebutjant, en diferents situacions, qualsevol manifestació aliena a la cultura autòctona.

Malauradament, ens trobem en un impàs complicat, en el qual diferents aspectes s'interposen per damunt dels valors personals. El moment actual, els problemes

econòmics que està patint el país, estan potenciant l'augment de la proliferació d'actituds hostils i desapropiades cap als col·lectius estrangers, especialment al magribí, a qui atorguen la culpa de la major part de la problemàtica estructural i funcional de la societat.

Així doncs, des del meu punt de vista, ens cal, com a ciutadans i ciutadanes, aprendre a conviure amb major empatia, prenent consciència del que ha suposat per a totes les persones estrangeres immigrar al nostre territori i, paral·lelament, el que suposa sentir-se rebutjats i discriminats en aquest. A partir d'aquí, quan siguem conscients que "els joves viuen un significatiu debat intern entre els valors familiars, els quals els pressionen per conservar la identitat en una societat que rebutja la cultura d'origen i els valors rebuts a través de l'escolarització i de les relacions amb els companys i companyes " (Palaudàrias, 2002:207), estarem preparats per a fomentar un tipus d'educació que camini cap a la construcció d'una societat més justa i tolerant.

6. Bibliografia

- CARBONELL, J; SIMÓ, N i TORT, A. (2002). *Magribins a les aules*. Vic: Eumo editorial.
- PEÑA i DÍAZ, Manuel (2010). *Emigrantes y exiliados*. Andalucía en la història. Centro de estudios andaluces. Recuperat el 28/11/14 a: http://centrodeestudiosandaluces.es/biblio/imagendoc/00006001_00006500/00006424/00006424_090h0101.PDF
- SAMPER I RASERO, Lluís i altres. (1999). *Noves i velles migracions: dimensions de la integració sociocultural dels immigrants a Lleida*. Universitat de Lleida.
- CABRÉ, Anna. (1999). *El sistema de reproducció*. Barcelona: Proa.
- DEUSDAD i AYALA, Blanca (2009). *Immigrants a les escoles*. Lleida: Pagès editors.
- MOLINA i LUQUE, Fidel. (1998). *Interculturalitat i Educació. Una reflexió sociològica sobre l'acció educativa*. Universitat de Lleida.
- MIQUEL i PALAUDÀRIAS, Josep. (2002). *Escola i immigració estrangera a Catalunya: la integració escolar*. Universitat de Girona.
- BELTRÁN i ANTOLIN, Joaquín (2003). *Interculturalitat. Bases antropològiques, socials i polítiques*. Barcelona: Pòrtic.
- DOMINGO, Andreu (2012). *Immigració i política demogràfica en l'obra de Josep Antoni Vandellós*. Universitat Autònoma de Barcelona.
- COMPANY I ARDILLA, Lluís (1922). *Testimonis del passat. La immigració a la Catalunya dels anys 60*. Universitat de Girona. Recuperat el 01/02/15 a: <http://dugi-doc.udg.edu/bitstream/handle/10256/5131/247443.pdf?sequence=1>

- MOLINA I LUQUE, Fidel (1998). *Interculturalitat i educació. Una reflexió sociològica sobre l'acció educativa*. Universitat de Lleida: Educació i món actual.
- COMAS I MIRALLES, JOAN (2000). *L'etnocentrisme, en el punt de mira*. Barcelona: Fundació Cidob.
- COMAS, Dolors; TORTAJADA, Iolanda; MUIXÍ, Marta; MARTÍNEZ, Raúl i GUARRO, Beatriu (2013). *El discurs mediàtic sobre la immigració a Catalunya. Reflexions per a la consecució d'un llenguatge inclusiu. Mesa per a la diversitat*. Recuperat el 20/02/15: http://www.mesadiversitat.cat/pfw_files/cma/MDA/materials_mesa/materials_mesa/guia_llarga_llenguatge_inclusiu.pdf
- PRIETO, Rodrigo; LOMBARTE, Sílvia i MONTAÑEZ, Xesco (2013). Desmuntem rumors per fomentar la convivència". *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 54, p.123 – 141. [En línia] Recuperat 25/02/15: http://www.recercat.cat/bitstream/handle/2072/216896/Monogr%C3%A0fic_10_54_CAT.pdf?sequence=2
- MORA, Antonio (2008). Escola Joan Maragall, Ripoll. El Ripollès, Girona, Catalunya. Tribuna del Berguedà. [En línia] Recuperat 06/05/15: <http://latribunadelbergueda.blogspot.com.es/2015/03/escoles-joan-maragall-ripoll-el.html>

ANNEXOS

Annex 1. Entrevista a Montserrat Gallego, treballadora de l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP) de Ripoll

A nivell educatiu, des de l'EAP, quins són els objectius que persegueix?

Des de l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica el que volem aconseguir, any rere any, és que tots els nens i nenes amb necessitats educatives especials, ja sigui per un motiu pedagògic o social, és que puguin escolaritzar-se bé dins l'àmbit educatiu. Ens preocupa que tot l'alumnat estigui bé, independentment de les seves dificultats.

Quin tipus de necessitats educatives especials us preocupen més, quines creieu que tenen més urgència de ser tractades?

Ens preocupen totes. De fet, a l'EAP hi ha persones que es dediquen més a l'àmbit psicopedagògic i jo que em dedico més a l'àmbit social. No obstant això, parlant més des del meu àmbit, he de matisar que la comarca del Ripollès té molt poca immigració, malgrat aquests últims anys hagi anat en augment. Aleshores, el fet de no haver rebut un gran nombre de persones estrangeres, fa que no sigui un tema que ens preocupi en excés.

Creus que l'augment d'immigrants afecta el rendiment escolar dels infants autòctons?

Des del meu punt de vista crec aquest va ser un dels motius que va portar a l'Ajuntament i a les escoles públiques, fa uns deu anys aproximadament, a cercar una millora organitzativa de les escolaritzacions de les diferents escoles de Ripoll, ja que la immigració únicament s'escolaritzava a les escoles públiques, fent que les concertades no tinguessin infants estrangers.

Quines solucions es van proposar per afrontar la situació?

Es va crear una comissió de matriculació, la qual tenia, a banda de millorar el rendiment escolar de tots els infants, l'objectiu d'evitar la guetització ètnica a les dues escoles públiques de Ripoll, ja que tota la immigració es concertava en aquestes.

Aquest pacte obligava que, anualment, totes les escoles havien d'escolaritzar a P3 el mateix nombre d'infants, per tal que fos una repartició equitativa.

Quines accions duen a terme des de l'EAP?

Tots aquells nens i nenes amb necessitat educatives els fem una valoració. Jo, com a treballadora social i una altra persona, com a psicopedagoga. Quan arriba un infant nou o en període de matriculació el qual pot ser un nen o nena susceptible de viure en una situació desfavorida, el veiem i el valorem. Aquesta és l'acció prèvia. Un cop dins a les escoles el que intentem és que siguin aollits el millor possible i fem un seguiment d'escolaritat.

Al llarg d'aquest període, trobem que hi ha infants estrangers que no presenten cap més dificultat que ser pobres, però d'altres que sí que tenen diverses necessitats. No obstant això, hem de ser realistes, la gran majoria d'infants estrangers sí presenten dificultats. Aquest fet esdevé així, perquè les famílies nouvingudes són majoritàriament d'una zona molt pobre del Marroc. Els pares no saben ni llegir ni escriure i, per tant, tenen molts problemes per acompanyar als seus fills i filles en el seu dia a dia escolar.

D'altra banda, des del consistori de benestar social del Ripollès també duen a terme un intensiu treball per integrar a les famílies nouvingudes: incentivació de projectes d'acollida, treball amb mares, etc., però costava molt que vinguessin. Tenen una cultura diferent i no valoren l'escola de la mateixa manera que la valorem nosaltres. Amb els marroquins, sobretot, és molt difícil establir vincles.

Davant d'aquest nou escenari pluricultural, què creus que s'hauria de fer a nivell de poble?

Fer un canvi de mentalitat, sobretot aquells que treballen en l'àmbit educatiu. Hi ha un rebuig vers la immigració. Hem d'aprendre a acostar-nos a les famílies nouvingudes. En realitat, al Ripollès tampoc hem treballat molt els nouvinguts, perquè no ens ha calgut. És una comarca amb molt poca immigració.

Com a treballadora social, com creus que es valora la immigració a Ripoll?

Molta gent autòctona i professional no la viuen massa bé. Al Ripollès, en realitat, estem al paradís. Bé, depèn de com es valori la immigració hi serem o no. La gent d'aquí no està acostumada a la immigració i, per tant, no la viu de la mateixa manera que la poden viure a Vic.

Annex 2. Entrevista a Glòria Tudanca, mestra de l'escola Els Salesians de Ripoll

Com a membre de la comissió de matriculació, què podries dir-nos del seu funcionament?

Hi sóc a dins perquè m'ha tocat, no ho he escollit jo. És un món complicat. El que es va fer en aquell moment va ser que hi havia dues escoles públiques i dues de concertades, com ara. La directora d'una de les públiques, la Teresita Juli, va demanar a l'Ajuntament del municipi que fessin alguna cosa perquè la seva escola no tingués tanta població estrangera, la qual feia que les famílies autòctones no volguessin portar als seus fills i filles i, consegüentment, es creessin guetos ètnics. Així doncs, des de l'Ajuntament es va crear un pacte, a nivell de poble, que obligava a repartir equitativament l'escolarització dels infants immigrants entre les quatre escoles de municipi. Un pacte que es va aprovar perquè les escoles concertades rebíem una ajuda econòmica, la qual ens permetia incorporar aquests infants a la nostra escola.

Després de ser aprovat aquest pacte, quin canvi heu notat aquí a l'escola?

Més que canvi per l'augment d'immigrant, el que s'ha notat és el rebuig social que existeix sobre aquest àmbit. Un rebuig que ve de les famílies. Els nens porten el que reben a casa.

I pel que fa el rendiment acadèmic de la classe, creieu que ha perjudicat l'augment d'infants escolaritzats a la vostra escola?

No, no perjudiquen el nivell de la classe. He tingut nens i nenes que no eren immigrants i necessitaves més o igual atenció que aquests. A més, com són pocs els infants immigrants que tenim escolaritzats, els fas adaptar ràpid, els fas espavilar i no

baixes el nivell del grup i, en cas que sigui necessari, adaptes els diferents materials i activitats, però únicament el d'aquests i aquestes, no el dels que sí poden seguir la classe. Així doncs, nosaltres no podem dir que baixi el rendiment de classe, possiblement a una escola amb un alt nombre d'infants estrangers sí.

A més, una cosa que cal tenir en compte quan treballes amb nens i nenes nous, és ser conscient que tenen una gran dificultat amb el vocabulari, perquè a casa seva els pares no parlen català.

Creus que tenir infants immigrants a la vostra escola és un aspecte positiu?

Valorar la immigració de la nostra escola com un aspecte positiu per a nosaltres és complicat, perquè a cadascuna de les nostres aules hi ha una mitjana de dos infants estrangers. A més, no és un factor que dificulti a l'alumnat assolir els diferents continguts, perquè és viable crear dos nivells en una mateixa aula, el mateix que succeeix quan a l'aula hi ha infants amb altres necessitats especials. El que realment dificulta el bon funcionament d'una escola és un ambient d'aula disruptiu, el qual no permeti al docent dur a terme les diferents classes amb normalitat.

A més, ara que anem encaminats a treballar d'una altra, que no hi hagi àrees. Cada infant farà allò que necessiti i buscarà en funció del seu bagatge, tenint l'oportunitat d'assolir els diferents conceptes a partir del seu ritme d'ensenyament – aprenentatge. Un canvi que hauria d'haver esdevingut temps abans. Les classes dels més petits i petites ja no s'aguanten, s'utilitza una metodologia prehistòrica, però haurà de ser un canvi a nivell de tots els cursos, secundària també.

Hi ha l'escola Wardolf que treballa cap a una nova filosofia d'educació, tot i que considero que n'és un extrem. Sí que aprenen descobrint i actuant s'aprèn més que escoltant, però ensenyar una mica de saber estar també és important. Jo no puc anar a un concert i de cop i volta dir a les persones que m'acompanyen que no puc aguantar més, que vull marxar. Això són coses del saber estar que s'eduquen des de ben petit.

D'altra banda, no crec amb una educació sense interacció. Els infants que són astuts sí la segueixen, els altres no. Aquests últims, davant aquesta situació, es limiten a demanar els deures. Llavors, quina finalitat té aquesta educació? Aquest tipus de

metodologia no enriqueix, els nens memoritzen i se n'obliden al cap de poc temps. A més a més, jo tampoc crec amb el fet que s'avaluïn el deures, perquè, en el cas concret dels infants immigrants, a casa no els poden ajudar amb tanta facilitat com un infant autòcton.

Annex 3. Entrevista a Concepció Soler i Marisa Portell, mestra i directora de l'escola Els Salesians de Ripoll

Què us ha suposat l'augment d'infants estrangers escolaritzats a la vostra escola?

Reestructurar el pla d'acollida de l'escola, el qual té la finalitat d'oferir les mateixes possibilitats a tothom, una plena integració escolar per a l'alumnat estranger. D'altra banda, també oferim el suport LIC, ensenyant-los vocabulari bàsic: goma, llapis, maquineta, porta, finestra. Amb grups reduïts d'uns 5 infants aprenen aquest vocabulari de manera més ràpida. Des de l'EAP no estan d'acord, són de la filosofia que els nens i nenes aprenen per immersió lingüística. No obstant això, totes les mestres d'infantil asseguren que fer dues hores a part, és molt més productiu.

En què consisteix el pla d'acollida?

Té unes parts diferenciades per a ser dut a terme: recepció al centre, acollida al grup classe, planificació i organització dels aprenentatges i treball amb les famílies.

En la primera fase la directora atent a la família i els introdueix dins l'ambient escolar, fent-los explícit la manera de treballar del centre i explicant-los els diferents documents que han de portar per formalitzar la matrícula. Paral·lelament se'ls fa un recorregut per l'escola i s'acorda una entrevista per realitzar al cap de 15 dies – 3 setmanes.

En la segona fase, l'acollida al grup classe, es consciencia a l'alumnat i es sensibilitza, per tal que la rebuda de l'infant nouvingut sigui el més càlida possible i es pugui sentir integrat dins del grup.

En la tercer fase, es fa una observació i avaluació inicial per conèixer les necessitat dels infants, per tal de poder encaminar les diferents ajudes des d'aquesta perspectiva.

Finalment, es fa el treball amb les famílies, per tal de potenciar el màxim la relació entre família i escola: entrevista inicial, entrevista per informar de les diferents activitats que es duran a terme, entrevistes per explicar les activitats extraescolars i entrevistes per encoratjar a les famílies a participar en les festes de l'escola.

D'altra banda, des del consistori de benestar del Ripollès, se'ns ha ajudat. Abans el consell comarcal ens oferia traductors d'àrabs, per tal de poder arribar a totes les famílies. També se'ns va dir que féssim una projecció digital per explicar, de manera més personalitzada i adaptada al llenguatge de les famílies, els diferents elements bàsics del curs acadèmic que les famílies han de saber. No obstant això, les famílies nouvingudes no vénen. El valor que elles tenen de l'educació és diferent al nostre, se'ls ha d'anar molt al darrere.

Com veieu el progrés de la immigració?

Ens hem adonat que ara que hi ha més immigració les famílies es distancien més. Abans quan eren dues famílies eren molt més propers, ara s'estan formant guetos. Aquest any per la castanyada vam obrir la festa a les famílies i van venir dues mares marroquines, però s'aïllaven i les famílies d'aquí tampoc les acollien. Falta un canvi de mentalitat, tothom generalitza. Som molt racistes la nostra societat. Nosaltres sempre intentem fer veure als mestres que els infants no tenen la culpa de la seva procedència, que són nens i nenes.

Creieu que tenir infants immigrants a la vostra escola és un aspecte positiu?

Nosaltres tenim un problema, som una escola concertada i, per tant, el cost econòmic que això suposa a les famílies és més elevat del que suposaria si fóssim una escola pública. Molts dels infants escolaritzats no ens paguen la quota, quelcom que suposa que hi hagi molts impagats. Això genera frustració. Ens trobem en moments difícil. En el moment en què es va aprovar el pacte rebíem una ajuda, la qual ens permetia integrar als infants immigrants sense cap problemàtica. Ara no, l'alt nombre

d'immigrants ens dificulta la gestió de l'escola. Ara hi ha molts impagats, famílies autòctones també.

No obstant això, la diversitat per si mateixa és positiva. Bé, ho hauria de ser. Però ens arriben a l'escola amb un nivell socio-econòmic i cultural molt baix, quelcom que dificulta l'ambient escolar. A més, als docents els suposa un esforç més. Però clar, hi he de buscar la part positiva, perquè són gent que actualment està vivint amb nosaltres.

Annex 4. Entrevista a Montserrat Giménez i Laia Ventura, directora i cap d'estudis de l'escola El Joan Maragall de Ripoll

Quins programes dueu a terme, a nivell d'escola, per integrar l'alumnat estranger?

Oferim un suport lingüístic, el qual permet adquirir a l'alumnat el vocabulari bàsic i quotidià de l'escola. A més a més, també tenim el pla d'acollida. Aquest té una primera fase en la qual directora, cap d'estudis i mestra d'educació especial atenem a les famílies per a familiaritzar-la amb l'escola i explicar-los el funcionament d'aquesta. Aquest primer contacte és essencial per a les famílies estrangeres i també per a nosaltres, perquè és el moment en què s'inicien els primers lligams, aquells que ens acompanyaran i fortificaran amb el pas del temps. A continuació, un cop s'ha matriculat a l'alumnat, es fa el que en diríem l'acollida al grup classe. És possiblement el pas més important de tot el pla, ja que el primer impacte serà el que més marcarà a l'infant nouvingut. Per aquest motiu, intentem treballar molt aquesta part. El que fem, entre d'altres coses, és demanar a algú de la classe que faci de padrí o padrina del nen o nena estranger, el qual tindrà la feina de preocupar-se perquè aquest pugui sentir-se part del col·lectiu. Els nens i nenes els agrada molt fer de padrins i padrines dels infants que s'incorporen tard a l'escola. En certa manera es senten responsables i això els agrada, perquè els fa ser grans. S'ajuden molt i el nen o nen nouvingut s'integra de seguida dins del grup classe.

Tot seguit, un cop introduït a la seva classe, la mestra – tutora de l'infant, a partir d'uns objectius, dissenya un pla individualitzat a l'infant. No perquè sigui un infant amb

necessitats educatives especials, sinó perquè durant un període, a conseqüència del canvi d'escola, llengua i cultura, tindrà un problema concret, els quals s'aniran solucionant a mesura que vagi passant el temps.

Finalment, duem a terme un treball amb les famílies per tal de potenciar la relació entre família i escola. Es duen entrevistes al llarg del curs, etc.

Creieu que tenir infants immigrants a la vostra escola és un aspecte positiu?

Sí, oi tant. A més, des de l'escola intentem educar a l'alumnat amb una visió pluralista. És una sort poder conviure amb infants i famílies d'arreu del món, dóna l'oportunitat de conèixer més sobre ambients desconeguts. A l'escola no hi ha barreres culturals, els nens i nenes no proliferen actituds discriminatòries amb els seus companys i companyes. Mai sentiràs dir: - ecs, amb aquest no vull fer un treball perquè és "moro", perquè des de l'escola no categoritzem. Tots som diferents, però a nivell de dret tots som iguals i, per tant, aquests són els valors que transmetem al nostre alumnat. Ells i elles també ho valoren així. Som una pinya, tots i totes plegades construïm l'escola.

És més, actualment, des de fa uns anys, estem duent a terme un programa d'intercanvi de sabers culturals a les aules d'edat primerenques, on les diferents famílies vénen a fer classes a les aules d'infantil. És una proposta molt engrescadora i que agrada molt a les famílies i als infants. Els primers els omple molt tenir l'oportunitat de participar activament a l'escola on va el seu fill i filla i, als segons, a banda que els dóna la possibilitat de tenir una visió més àmplia de la vida en el moment en què les famílies estrangeres els expliquen coses que són diferents a la seva cultura i tradicions, els petits i petites viuen amb molta il·lusió que els seus pares i familiars puguin venir a l'escola a compartir sabers, costums i valors.

Annex 5. Entrevista a Marta Pladevall, mestra de l'escola Andersen de Vic

Des de quin any, aproximadament, la immigració esdevé un aspecte rellevant per a ser orientat i treballat a l'escola?

El 1997 l'escola Andersen es va fusionar amb l'escola Balmes i és llavors quan la immigració esdevé un fet important.

Davant d'aquest nou escenari plural, quines accions vareu dur a terme per afrontar la nova organització de l'escola?

El canvi organitzatiu més gran va ser a cicle superior. Es van fer 3 grups amb 3 tutors (tot i que no estaven reconeguts). Els grups eren heterogenis, però les instrumentals es feien amb grups homogenis i sempre que era possible hi havia 2 mestres per aula. Als altres cursos es fan tallers, agrupaments, racons... Variant cada any segons les necessitats.

També hi va haver un treball molt concret de l'AMPA per garantir que hi haguessin sortides i llibres per a tothom.

D'altra banda, des d'un principi un respecte per a totes les cultures. Es continuaven fent les nostres tradicions, però sempre respectant les dels immigrants (posant formatge el dia del dijous llarder, deixant disfresses el dia del carnestoltes..)

També es van traduir documents bàsics per arribar a les famílies.

Es va fer un treball molt fort per l'assistència a les sortides, a les entrevistes de pares, a la natació de tots els infants, a la participació en les festes i activitats per part del pares, etc.

Actualment, quines accions desenvoleu per integrar a les famílies i infants estrangers a l'ambient escolar del vostre centre?

Tot el que hem dit anteriorment serveix per a les accions actuals, modificant-les segons les necessitats. Per exemple, actualment ja s'ha aconseguit que el 100% d'infants vinguin a les sortides d'un dia. Ara es lluita més perquè la majoria dels nens vinguin a les colònies i es donen ajudes per tal que això sigui possible. S'ha constituït l'associació Amics de l'Andersen per tal de donar ajudes amb diferents aspectes econòmics de l'escola (colònies, llibres...).

També s'ha aconseguit que el 100% de pares vinguin a l'entrevista amb el tutor, ara es lluita més perquè vinguin a la reunió de principi de curs que sol voltar el 60-70%. (menys la de p3, que és la que es fa abans que es comenci el curs).

Valoreu la diversitat cultural com un aspecte enriquidor per a l'aprenentatge dels infants? En cas afirmatiu, quins programes educatius dueu a terme per aprofitar-la?

Oi tant que sí!! La diversitat cultural és un aspecte enriquidor per a l'aprenentatge dels infants, ja que l'escola és un reflex de la societat i, per tant, si volem que la societat funcioni a l'escola s'ha de reflectir aquesta nova societat plural, per tal que els infants puguin viure amb la diferència i la diversitat de costums

Aquesta diversitat és enriquidora tant per uns com pels altres. Moltes vegades a l'escola portem pares perquè ens expliquen la seva cultura, per tal d'acostar-nos a les diferents realitats i cultures i veure que totes tenen les seves costums i són iguals d'importants i ens poden aportar elements molt interessants.

Annex 6. Entrevista a Pilar Vital, entrevistada per conèixer la seva experiència

Quins motius van portar a la teva família abandonar València d'Alcàntara?

A la indústria tèxtil de Can Recolons de Ribes de Freser feia falta mà d'obra, una notícia que va ser un fet molt esperançador per a tota la meva família. A més, a Càceres A la indústria tèxtil de Can Recolons de Ribes de Freser feia falta mà d'obra, una notícia que va ser un fet molt esperançador per a tota la meva família. A més, a Càceres no hi teníem res, estàvem al servei dels terratinents i la vida política estava sent molt dura a conseqüència de la postguerra, entre veïns hi havia moltes represàlies. A més, no teníem suficients recursos per sobreviure. Amb 6 anys em vaig veure obligada a fer contraban de pell de budell creuant la frontera de Portugal, per poder ajudar a casa. Per tant, no vaig tenir l'oportunitat d'anar a l'escola.

Paral·lelament, treballava a casa d'uns senyors, fent de minyona: els feia i servia el menjar, feia la bugada, la neteja de la casa i tot allò que em demanaven.

Com vas immigrar des de València d'Alcántara cap aquí?

Tenia 14 anys quan vaig venir cap aquí a Catalunya, ho vam fer amb el tren Correo. No teníem quasi roba, però ens feia molta il·lusió conèixer aquest nou indret. Els meus germans eren molt petits, jo sóc la gran de 15 i em tocava, juntament amb els meus pares, cuidar d'ells. Va ser un viatge feixuc, però anàvem a un lloc on ens havien promès tenir una vida millor.

Com va ser l'acollida a Catalunya, a Ribes de Freser?

Molt positiva. Estimo molt Catalunya, el català, mai vam demanar res, però tothom ens va ajudar molt. Mica en mica vam aconseguir adaptar-nos a un indret que desconeixíem. Sóc la gran de 15 germans i em fa molt feliç recordar tot el que vam viure quan vam arribar aquí. Sempre defensaré Catalunya, passi el que passi, perquè vam arribar amb res i ara puc dir que he tingut la possibilitat de formar una família, a la que estimo molt.

I la incorporació a l'escola, com va ser?

No vaig poder anar a l'escola, tenia altres obligacions. Havia d'ajudar econòmicament als meus pares. No obstant això, vaig espavilar-me, em comprava el diari i quaderns de sopes de lletres per aprendre a llegir i escriure.

Annex 7. Entrevista a Lourdes Morillo, entrevistada per conèixer la seva experiència

Quins motius van portar a la teva família abandonar Córdoba?

El motiu va ser que el propietari de la fàbrica tèxtil Espona de Sant Joan de les Abadesses buscava gent per a treball, millor si eren famílies nombroses. El meu pare

se'n va assabentar d'aquesta feina, perquè altre famílies cordoveses treballaven en aquesta empresa, la qual oferia una millor qualitat de vida.

Això va ser una oportunitat molt interessant per a nosaltres, perquè el meu pare immigrava a França, el meu germà a Alemanya, estàvem vivint una situació compromesa, perquè no teníem l'oportunitat d'estar junts. El meu pare no volia que haguéssim de distanciar-nos tant, que estiguéssim dispersats arreu d'Europa. Quan ens van oferir la possibilitat de venir a Sant Joan de les Abadesses, els meus pares van acceptar-ho de seguida i vam venir plegats a fer una nova vida a Catalunya.

Com va ser l'acollida a Sant Joan?

Vaig arribar a Sant Joan el gener de 1974, amb 8 anys i recordo l'acollida a Sant Joan com a molt positiva. Anàvem a les botigues i tothom s'alegrava de la nostra arribada. A més, des de la fàbrica ens van ajudar molt a integrar-nos ràpidament. Com que quan vam arribar no teníem suficients diners per comprar, una senyora de la fàbrica va acompanyar a la meva mare a les diferents botigues del poble a dir-los que si ens podien fiar, durant la primera setmana, les diverses compres que necessitàvem fer. Tothom va dir que sí i estaven molt contents, perquè sabien que a llarg termini, a conseqüència de ser una família molt nombrosa, seríem una família que ajudaríem a progressar i sobreviure els petits comerços del municipi.

Com va ser la incorporació a l'escola?

La fàbrica es va cuidar de tot. Vam arribar a Sant Joan de les Abadesses i el dia següent ja anàvem a l'escola. A més, ens van facilitar tot el material escolar que necessitàvem per seguir les classes.

Tinc en ment el meu primer mestre, em va acollir molt bé i els meus companys i companyes de classe també. De fet, a dia d'avui, encara recordem plegats aquells primers moments que vaig viure quan vaig arribar a l'escola. Em va ajudar molt tothom. A mi i a tots els meus germans.

Et van fer alguna adaptació curricular o metodològica perquè et fos més fàcil seguir les classes?

No em van adaptar cap tipus de material, de fet no va ser necessari. D'una banda perquè encara estàvem en època franquista i, per tant, algunes coses es feien en castellà, quelcom que em va permetre tenir temps per aprendre el català. D'altra banda, tothom es va mostrar disposat en ajudar-me, un gest que em va permetre sentir-me segura durant el període en què vaig estar aprenent la llengua.

Annex 8. Entrevista a Nena àlies, infant entrevistat per conèixer la seva experiència d'integració

Quins motius van portar a la teva família abandonar el Marroc?

El meu pare va venir aquí a Ripoll a buscar feina i, després d'un temps, ens va dir si volíem venir aquí amb ell. Tots vam dir que sí i vam immigrar cap a Ripoll. Som tres germans i jo sóc la petita.

Com van ser els primers dies a l'escola? Vas escolaritzar-te de seguida que vas arribar?

Sí, vaig anar a l'escola de seguida. Els primers dies van ser estranys, no coneixia a ningú i, a més, la meua llengua era diferent. Tot i així, els mestres em van ajudar molt. Ara, si ho recordo, ho veig molt lluny, però ha sigut una oportunitat poder venir a l'escola. Aprens moltes coses que no sabies, em costava llegir i ara ja no. Això t'ajuda a tenir un millor futur.

Recordes si et van adaptar material per ajudar-te a fer més fàcil la teua incorporació a l'escola?

Sí, em preparaven fitxes més senzilles, per tal que pogués aprendre millor els conceptes més bàsics. A més, per poder aprendre la llengua, dos dies a la setmana,

anava amb la mestra de reforç de l'escola, la qual m'ensenyava el vocabulari bàsic de l'escola. Els exàmens també eren més senzills.

A nivell de relacions socials amb els teus companys i companyes, què n'opines? Han sigut positives?

No gaire, n'hi ha que sí, però d'altres que no. He hagut de sentir comentaris molt desagradables: mora de merda, ecs, etc. En diferents situacions m'he sentit exclosa quan algun company o companya m'ha dit que no volia anar al mateix grup que jo. Em fan sentir malament, perquè som iguals, tampoc som tan diferents. Jo també em mereixo tenir les mateixes oportunitats que ells i elles.

Per què creus que us veuen tan diferents?

Perquè no tenim la mateixa religió. Per exemple, el cas del vel, a mi m'amoïna, perquè molta gent d'aquí ens diuen coses desagradables per portar-lo.

Tornaries al Marroc?

Malgrat totes les circumstàncies no tornaria al Marroc, perquè allà no hi ha tantes oportunitats. No obstant això, em sap greu com ens valoren aquí, no m'agrada que ens diguin que no podem estar aquí quan hi ha molta gent de l'Àfrica que immigra perquè allà maten a molta gent. Per tant, prefereixo viure en un lloc amb poc menjar i a on ens rebutgen, que allà, perquè almenys aquí saps que no et moriràs.